

FACULTADE DE INFORMÁTICA
DEPARTAMENTO DE TECNOLOXÍAS DA INFORMACIÓN E DAS COMUNICACIÓNS

PROXECTO DE FIN DE CARRERA
ENXEÑERÍA INFORMÁTICA

*Aplicación web e móvil para a xestión electrónica de
actas deportivas.*

Autor/a: Pablo Castro Valiño
Director/a: Santiago Saavedra López
Tutor/a: Fernando Bellas Permuy

A Coruña, a 20 de xuño de 2016.

Resumo

Pese aos avances nas Tecnoloxías da Información e das Comunicacións, e na Enxeñería do Software, a xestión de competicións deportivas continúa a atoparse extremadamente atrasada tecnolóxicamente e as federacións e asociacións deportivas invirten gran cantidade de tempo en centos de trámites que teñen que facer de forma manual, e entre os que se atopa a redacción, distribución, revisión e finalmente publicación das actas cos datos estadísticos dos encontros da súas competicións.

Con este proxecto introdúcese unha aplicación móvil para que os árbitros poidan cubrir ditas actas directamente no seu teléfono, permitindo manter actualizados os resultados e as estadísticas dos mesmos en tempo real e mesmo traballar de forma offline.

Actualmente dende a iniciativa empresarial VACmatch, estamos impulsando un sistema de xestión de competicións co fin de darrle aos xestores de federacións unha ferramenta na que realizar o seu traballo diario de forma electrónica. Este proxecto, VACmatch Mobile, intégrase nesta ferramenta.

Decidíuse empregar tecnoloxías web na implementación deste desenvolvemento co fin de facilitar a súa utilización en calquera plataforma móvil ou web así como pola versatilidade que aportan.

Palabras clave:

- ✓ VACmatch
- ✓ Aplicación híbrida.
- ✓ ReactJS.
- ✓ Javascript.
- ✓ PouchDB.
- ✓ CouchDB.
- ✓ Deporte.
- ✓ Gestión de competiciones.

Índice xeral

	Página
1. Introducción	1
1.1. O deporte amateur e o avance tecnolóxico	1
1.2. A problemática	2
1.3. VACmatch	2
1.4. Resumo do proxecto	3
1.4.1. VACmatch Mobile	3
1.4.2. VACmatch Web	4
1.4.3. Estrutura da memoria	4
2. Estado da arte	5
2.1. A xestión de competicións e actas deportivas	5
2.2. Competidores no mercado	7
2.2.1. Follas de cálculo	7
2.2.2. Ferramentas tradicionais	8
2.2.2.1. Novanet	8
2.2.2.2. Federatio	9
2.2.3. Ferramentas na nube	10
2.2.3.1. miLeyenda	10
2.2.3.2. Esportics	11
2.2.3.3. Sportngin	11
2.2.4. Outras plataformas	12
2.3. Aplicacións libres no mercado	13
2.4. Solución aberta e adaptable	13
3. Metodoloxía	14

3.1. Lean Startup	15
3.2. eXtreme Programming	15
3.3. Scrum	15
3.4. Adaptación da metodoloxía	16
3.4.1. Desenvolvemento orientado ao cliente	16
3.4.2. Sprints con backlog adaptable	16
3.4.3. Reunións semanais	16
3.4.4. Reunións diarias	17
3.4.5. Releases	17
3.4.6. Simplicidade	17
3.4.7. Tests	17
3.4.8. Fluxo de contribución ao proxecto	18
4. Análise de requisitos globais	19
4.1. Consultas a xestores de federacións	19
4.2. Peticións obtidas	20
4.3. Requisitos finais	21
4.3.1. Usuarios	21
4.3.2. Listar actas	21
4.3.3. Visualizar actas	21
4.3.4. Xeración de actas offline	22
4.3.5. Modificación de actas	22
5. Planificación e seguimento	23
5.1. Validación de negocio (Xullo 2015 – Novembro 2015)	24
5.1.1. Prototipo visual	24
5.1.1.1. Planificación e definición da iteración	24
5.1.1.2. Revisión e feedback	24
5.1.1.3. Tarefas e seguimento	24
5.1.2. MVP funcional	25
5.1.2.1. Planificación e definición da iteración	25
5.1.2.2. Revisión e feedback	26
5.1.2.3. Tarefas e seguimento	26
5.1.2.4. I Torneo VACmatch	27

5.2. Desenvolvemento de produto (Novembro 2015 – Xaneiro 2016)	27
5.2.1. 1 ^a e 2 ^o iteración. Creación do proxecto e xestión de actas	28
5.2.1.1. Planificación e definición da iteración	28
5.2.1.2. Revisión e feedback	28
5.2.1.3. Tarefas e seguimento	29
5.2.1.4. Participación na I Lonxa de Financiamento Responsable	30
5.2.2. 3 ^a iteración. Eventos	30
5.2.2.1. Planificación e definición da iteración	30
5.2.2.2. Revisión e feedback	31
5.2.2.3. Tarefas e seguimento	31
5.2.3. 4 ^a iteración. Xestión de usuarios e creación offline de actas	32
5.2.3.1. Planificación e definición da iteración	32
5.2.3.2. Revisión e feedback	32
5.2.3.3. Tarefas e seguimento	33
5.2.4. 5 ^a iteración. Sinaturas	34
5.2.4.1. Planificación e definición da iteración	34
5.2.4.2. Revisión e feedback	34
5.2.4.3. Tarefas e seguimento	34
5.3. De empresa a comunidade (Xaneiro 2016 – Maio 2016)	34
5.3.1. 6 ^a e 7 ^a iteración. Optimización e melloras	35
5.3.1.1. Planificación e definición da iteración	35
5.3.1.2. Revisión e feedback	35
5.3.1.3. Tarefas e seguimento	36
5.3.2. 8 ^a iteración. Testing e integración continua	36
5.3.2.1. Planificación e definición da iteración	36
5.3.2.2. Revisión e feedback	36
5.3.2.3. Tarefas e seguimento	37
5.3.3. 9 ^a e 10 ^a iteración. Inxección de dependencias	37
5.3.3.1. Planificación e definición da iteración	37
5.3.3.2. Revisión e feedback	38
5.3.3.3. Tarefas e seguimento	38
5.3.4. Release 0.2.0: Usabilidade en menús	39
5.3.4.1. Planificación e definición da iteración	39

5.3.4.2. Concurso Universitario de Software Libre	39
5.3.4.3. Revisión e feedback	40
5.3.4.4. Tarefas e seguimento	40
5.3.5. Release 0.2.1: I18n e app híbrida	41
5.3.5.1. Planificación e definición da iteración	41
5.3.5.2. Revisión e feedback	41
5.3.5.3. Tarefas e seguimento	41
5.3.6. Release 0.2.2: Finalización da memoria e revisión de errores	41
5.3.6.1. Planificación temporal	42
5.3.6.2. Definición da iteración	42
5.3.6.3. Revisión e feedback	42
5.3.6.4. Tarefas e seguimento	42
6. Fundamentos tecnolóxicos	43
6.1. Linguaxes e frameworks empregados	43
6.2. Bases de datos	44
6.3. Estándares de comunicación	44
6.4. Repositorios de código	45
6.5. Ferramentas de xestión	45
6.6. Ferramentas documentais	46
7. Deseño e implementación	47
7.1. ReactJS e Flux	48
7.1.1. Introdución e elección da tecnoloxía	48
7.1.2. Elementos básicos	49
7.1.2.1. Compoñentes de React	49
7.1.2.2. Arquitectura Flux	49
7.1.2.3. Implementación de Flux. Reflux.	50
7.1.3. Estructura da aplicación	51
7.2. Bases de datos e funcionamento offline	52
7.2.1. PouchDB	53
7.2.2. CouchDB	53
7.2.3. Sincronización e xestión de conflictos	53
7.3. App híbrida con Apache Cordova	53

7.4. Interface gráfica e usabilidade	55
7.4.1. Elementos comúns	55
7.4.1.1. Menú lateral esquierdo	55
7.4.1.2. Enlaces do menu superior dereito	56
7.4.1.3. Información e axustes	56
7.4.1.4. Barra de notificacións	57
7.4.1.5. Autenticación	58
7.4.1.6. Lista de pestanas	59
7.4.2. Iniciar sesión	60
7.4.3. Listado de actas	60
7.4.4. Acta	61
7.4.4.1. Convocar xogadores	62
7.4.4.2. Inicio e fin do partido	63
7.4.5. Finalización do encontro	64
7.4.6. Modificación de estilos	65
7.5. Multideporte	66
7.5.1. Deporte	66
7.5.2. Roles de usuarios	67
7.5.3. Eventos	67
7.6. Deseño da DB	69
7.7. I18n	70
7.8. Inxección de dependencias	70
7.9. Testing e Integración continua	71
7.9.1. TDD e BDD	72
7.9.2. Jest	72
7.9.3. Travis CI	75
 8. Conclusións e traballo futuro	 76
8.1. Recoñecementos	76
8.1.1. Finalista no Certamen de Proyectos Libres da UGR	76
8.1.2. Premio Universitario de Software Libre	77
8.2. Traballo futuro	77
8.2.1. Melloras de desenvolvemento	77

8.2.2. Creación de comunidade	78
8.3. Conclusións	78
A. Compilación e execución da aplicación.	81
A.1. Configuración e execución web.	81
A.2. Configuración para móvil.	82
B. Glosario de acrónimos	83
C. Glosario de términos	84
Bibliografía	86
GNU Free Documentation License	87
1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS	87
2. VERBATIM COPYING	89
3. COPYING IN QUANTITY	89
4. MODIFICATIONS	90
5. COMBINING DOCUMENTS	92
6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS	92
7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS	92
8. TRANSLATION	93
9. TERMINATION	93
10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE	93
11. RELICENSING	94
ADENDUM: How to use this License for your documents	94

Índice de figuras

Figura	Página
2.1. Exemplo de acta deportiva	6
2.2. Folla de cálculo	7
2.3. Aplicación web de Novanet	8
2.4. Web da FGVB co sistema Federatio	9
2.5. APP móvil de MiLeyenda	10
2.6. Torneo de tenis na web de Esportics	11
2.7. APP móvil de Sportngin	12
5.1. Web do I Torneo VACmatch	27
5.2. Diagrama de Gant do sprint 1	29
5.3. Diagrama de Gant do sprint 2	30
5.4. I Lonxa de Financiamento Responsable	30
5.5. Diagrama de Gant do sprint 3	32
5.6. Diagrama de Gant do sprint 4	33
5.7. Diagrama de Gant do sprint 5	35
5.8. Diagrama de Gant do sprint 7	36
5.9. Diagrama de Gant do sprint 8	37
5.10. Diagramas de Gant dos sprints 9 e 10	39
5.11. Finalistas CUSL	40
5.12. Diagramas de Gant da release 0.2.0	40
5.13. Diagramas de Gant da release 0.2.1	41
7.1. Esquema da arquitectura Flux	49
7.2. Arquitectura de unha aplicación con Apache Cordova	54

7.3. Estructura da aplicación gráficamente.	55
7.4. Menú lateral esquierdo.	56
7.5. Menú desplegable dereito.	57
7.6. Ventás de información e axustes.	57
7.7. Barra de notificacións.	58
7.8. Vista de inicio de sesión.	60
7.9. Listado de actas.	61
7.10. Vista principal de un acta.	62
7.11. Seleccionar xogadores presentes no encontro.	63
7.12. Fin de encontro.	64
7.13. Sinatura de un acta.	65
7.14. Patron estratexia para o deporte.	66
7.15. Diagrama parcial da vista dos eventos.	68
7.16. Diagrama de clases para a xestión de eventos.	69
7.17. Esquema base de datos de Person.	69

Capítulo 1

Introducción

Índice xeral

1.1. O deporte amateur e o avance tecnolóxico	1
1.2. A problemática	2
1.3. VACmatch	2
1.4. Resumo do proxecto	3
1.4.1. VACmatch Mobile	3
1.4.2. VACmatch Web	4
1.4.3. Estrutura da memoria	4

NESTE capítulo trataranse os aspectos básicos para comprender o proxecto así como os motivos que levaron ao seu desenvolvemento e a estrutura da presente memoria.

Falaremos do estado do deporte na actualidade e da xestión deportiva en concreto, co fin de mostrar a necesidade de impulsar un proxecto dentro de este campo para, posteriormente introducir a iniciativa dentro da que este proxecto xurdíu e rematar con un resumo da problemática que resolve.

1.1. O deporte amateur e o avance tecnolóxico

Actualmente o deporte é fundamental na vida das persoas, durante os últimos anos o número de españois que realizan algunha actividade física medrou enormemente así como o número de competicións amateur, que permiten a estos deportistas, competir por un custe moito más asequible que as federacións oficiais.

Se embargo, este crecemento do número de deportistas non veu acompañado tamén dunha renovación tecnolóxica das competicións polo que gran parte dos seus xestores seguen a invertir un tempo elevado nas súas competicións e non teñen apenas relación dixital coas persoas que compiten nas mesma.

1.2. A problemática

Actualmente os organizadores de competicións deben realizar unha serie de tarefas que se describen a continuación e que na súa meirande parte, realizan de forma manual ou axudados de follas de cálculo, ao non dispor das ferramentas tecnolóxicas axeitadas a un prezo accesible.

Inscricións Na maior parte das competicións, os xogadores seguen a ter que levar cuberta a súa ficha cos seus datos persoais en papel, fotocopia do DNI, fotografía, etc para que a federación garde esos datos nunha folla de cálculo.

Aplazamentos de partidos Moitas esixenllas aos equipos, unha vez postos de acordo, enviar unha confirmación en papel, por correo ordinario ou fax.

Notificacións Deben avisar aos sancionados, os cambios no calendario, etc por correo electrónico cando menos.

Revisión de sancionados A federación debe comprobar que un xogador sancionado non xogou un partido que non debía.

Loxística das actas dos encontros O árbitro do encontro debe recoller as actas na asociación e volver a traelas cubertas despois dos encontros.

Publicación de resultados A federación debe recopilar tódolos datos das actas para publicalos, ben sexa nunha web ou por email aos participantes.

Publicación de clasificacións e estadísticas A federación debe calcular a clasificación e recopilar as estadísticas para publicalas posteriormente.

O proxecto desenvolto trata de resolver os últimos apartados mencionados no punto anterior, *a xestión das actas dos encontros, a súa loxística e a automatización da publicación de resultados e clasificacións*.

Para iso decidíuse crear unha aplicación móvil que permita que os árbitros xestionen as súas actas directamente dende o seu teléfono móvil ou tableta, nunha aplicación multidispositivo baseada en tecnoloxías web, permitindo incluso realizar ditas actas sen conexión a internet, algo que hoxe en día ningunha aplicación ofrece no mercado nacional.

Esta aplicación móvil integrarase tamén con un sistema de xestión de competicións co fin de que os árbitros poidan cubrir as actas e publicar as estadísticas e resultados directamente na web da federación, a través do seu sistema de xestión.

1.3. VACmatch

VACmatch é unha iniciativa empresarial xurdida na Universidade da Coruña para mellorar a xestión de competicións deportivas a través dunha serie de aplicacións entre as que se atopa este proxecto.

A iniciativa recibiu o pasado ano a calificación de *Iniciativa Empresarial de Base Tecnolóxica (IEBT)* reconecendo o seu grao de innovación así como participou en diversos programas de apoio a ideas emprendedoras como *Yuzz*¹ ou *Telefónica Galicia OpenFuture*² e durante case un ano, conviviu con outras iniciativas empresariais no *Viveiro de empresas da Universidade da Coruña*.

Ano e medio despois do seu comezo decidíuse abandonar o proxecto como iniciativa empresarial pero VACmatch continúa como comunidade baseada nun proxecto de software libre.

1.4. Resumo do proxecto

O proxecto desenvolto compõe de dúas partes diferenciadas que permiten a xestión das actas dos encontros por parte das federacións deportivas.

1.4.1. VACmatch Mobile

É unha aplicación móvil híbrida realizada con tecnoloxías web co fin de poder utilizala en calquera plataforma, tanto a través da web como nun móvil Android, IOS, FirefoxOS... e que permitirá aos árbitros das competicións realizar todas as xestións coas actas dos encontros dende o seu teléfono.

Lista de actas Esta aplicación permite que os árbitros poidan dispoñer no seu teléfono das actas dos partidos que teñen que dirixir, coa localización e a data dos mesmos e que se actualizan de forma automática cando se reasigan ou se cancelan.

Convocatoria de xogadores Unha vez o árbitro chega ao encontro pode seleccionar na aplicación os xogadores que asistiron ao mesmo únicamente con un click, introducir a algúin novo se o deseja ou editar datos como o dorsal dun xogador.

Xestión de actas Unha vez começado o encontro, a aplicación permitirá introducir os diversos eventos que ocorren no mesmo como infraccións, goles ou tarxetas de forma que é moi sinxelo engadir novos deportes e eventos.

Sinatura de actas Para rematar o encontro, o árbitro poderá engadir comentarios a mesma acta e tanto él como os xogador ou persoal dos equipos, poderán asinar a acta con un código PIN do que dispón cada un.

Actas offline O árbitro poderá crear actas incluso aínda que non tivese sincronizados todos os datos do partido, permitindo cubrir as actas incluso no peor escenario posible.

¹Programa de formación empresarial do Centro Internacional Santander Emprendimiento

²Programa de mentorización e formación de negocio de Telefónica con un premio de 2.000 €

1.4.2. VACmatch Web

A aplicación móvil explicada anteriormente atópase nas primeiras fases de un proceso de integración con unha aplicación web, a través da cal as federacións poden xestionar completamente as súas competicións, modificar o calendario, engadir novos xogadores ou equipos, xestionar arbitraxes, etc.

Actualmente permítese que a federación cree as actas dos encontros, os árbitros as sincronicen nos seus teléfonos e unha vez cubertas, todos os datos sexan publicados automáticamente na web da federación a través dun pequeno plugin.

Esto facilita que a federación poida dar o primeiro paso de sustituir as actas e fichas físicas por versións dixitais pero deben continuar facendo a integración dos datos das actas de xeito manual, xa que ambos sistemas funcionan por separado, e polo tanto é preciso comprobar as actas e mover os seus datos ao sistema de xestión de VACmatch Web onde se gardan os datos finais e verificados pola federación.

Nun futuro cercano permitirase manter as clasificacións actualizadas en todo momento sen apenas intervención humana, e aforrando un enorme traballo na revisión das actas.

1.4.3. Estrutura da memoria

Engadir
estrutura

Capítulo 2

Estado da arte

Índice xeral

2.1. A xestión de competicións e actas deportivas	5
2.2. Competidores no mercado	7
2.2.1. Follas de cálculo	7
2.2.2. Ferramentas tradicionais	8
2.2.3. Ferramentas na nube	10
2.2.4. Outras plataformas	12
2.3. Aplicacións libres no mercado	13
2.4. Solución aberta e adaptable	13

NESTE capítulo mostrárase cómo as federacións deportivas están xestionando actualmente as súas competicións, cales son as diversas alternativas no mercado para isto e tamén se fará unha análise do software libre neste campo.

Búscase mostrar a forte necesidade existente de impulsar unha alternativa libre e con boa usabilidade que actualmente está a reclamar o mercado para a xestión de actas electrónicas.

2.1. A xestión de competicións e actas deportivas

A xestión de competicións e eventos deportivos é unha tarefa que dende fai moito tempo se ven realizando de xeito manual e nos últimos anos comezan a aparecer no mercado as primeiras aplicacións para facilitar este traballo.

O proceso comeza cando os xogadores son inscritos a través do seu equipo, nunha competición que xestiona unha federación ou asociación deportiva. Cando os clubes realizan o pago da inscrición, reciben unha ficha identificativa¹ para cada xogador e persoal do mesmo e que deberán levar aos encontros para poder participar.

¹É un documento con fotografía e similar ao DNI que permite identificar ao integrante do equipo

Unha vez tódolos equipos están inscritos, a federación procede a crear un calendario que contén unha listaxe de enfrentamentos a realizar entre os equipos.

Semanalmente os árbitros da federación son asignados aos partidos que durante esa semana se disputa e deben pasar polo local da mesma para recoller un modelo en papel da acta dos encontros similar ao que se mostra na Figura 2.1 e para coñecer os partidos que terán ao seu cargo, a data e a localización.

O árbitro débese desplazar ao campo ou pista onde se disputa o encontro, recolle as fichas dos xogadores de ambos equipos e copia dentro da acta aqueles que están presentes, descartando os que non asistiron.

Figura 2.1: Exemplo de acta deportiva.

Durante o partido o árbitro, ou o segundo árbitro segundo corresponda, encárgase de ir cubrindo tódolos eventos que se producen durante o xogo, por exemplo goles, faltas, etc.

Unha vez rematado, os capitáns ou adestradores de ambos equipos deben revisar a acta e asinala se están de acordo co que alí se indica, para que posteriormente o árbitro traslade unha copia da mesma ao local da federación.

Alí os empregados da federación rematan o proceso revisando as actas e introducindo os datos nunha ferramenta de xestión como as que se comentan no seguinte apartado, co fin de actualizar os resultados e a clasificación e para finalmente publicalos na páxina web da federación.

2.2. Competidores no mercado

Como se comentaba anteriormente, existen diversas ferramentas para xestionar competicións, unhas más avanzadas ca outras pero igualmente funcionais e que se van a introducir a continuación, resaltando certas vantaxes e carencias das mesmas.

2.2.1. Follas de cálculo

A folla de cálculo é o sistema utilizado por excelencia para xestionar competicións.

Un sistema rudimentario pero funcional, algunas federacións combinan en certa medida follas de cálculo e bases de datos sinxelas para crear as táboas das clasificacións e dos resultados, utilizando funcións que permiten automatizar algunhas tarefas como por exemplo o cálculo da clasificación dos equipos en función dos seus resultados ao longo da competición.

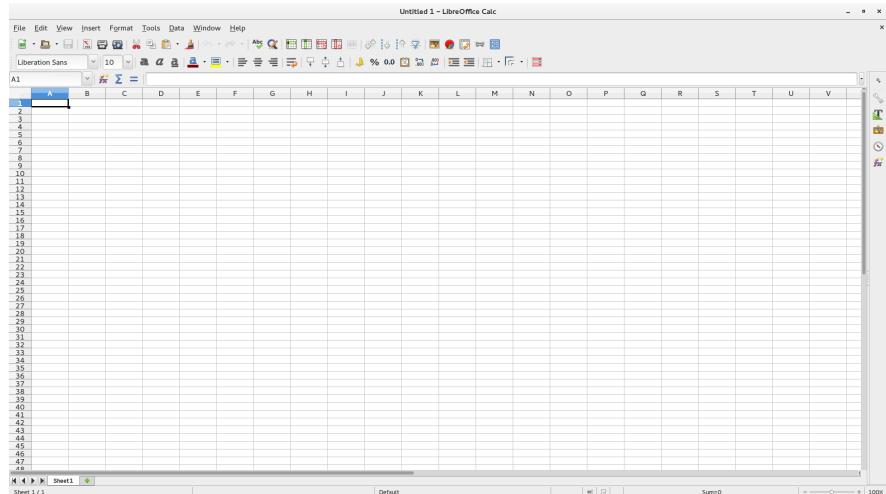

Figura 2.2: Folla de cálculo

O sistema é moi versatil para usuarios experimentados xa que permite adaptar as possibles necesidades variables da federación, na forma de calcular datos estadísticos, na forma en que se organizan as diferentes competicións, etc pero implica un gran traballo manual e pode chegar a ser un suplicio para usuarios con poucos coñecementos de ofimática.

As actas seguen a chegar en papel a federación e os datos deben ser introducidos nas diversas follas de cálculo (que en competicións de gran tamaño, vólvense inmanexables), revisando as sancións de xeito manual, polo que os errores na interpretación dos datos son habituais e por suposto os resultados non son mostrados en tempo real.

2.2.2. Ferramentas tradicionais

Tradicionalmente existiron varias ferramentas que comparten características de aplicacóns web clásicas xa que son soluciones especializadas que deben ser instaladas individualmente para cada federación e personalizadas para cada unha a través dunha labor de consultoría.

A continuación imos presentar as dúas alternativas máis extendidas no panorama nacional.

2.2.2.1. Novanet

Novanet é unha empresa especializada na xestión de competicións de fútbol e o seu producto compónse únicamente dunha aplicación web dende a que crear as clasificacións pero tamén modificar as actas dos partidos ou ver os resultados.

No caso que nos incumbe, non dispón dunha aplicación que poida ser instalable nun teléfono móvil e os árbitros vense na obriga de acceder directamente a páxina web da federación para modificar as actas, pero que cando menos adáptase correctamente a terminais de menor tamaño como se pode observar na Figura 2.3.

Ademais, non permite o funcionamento do sistema de forma offline xa que non foi pensado inicialmente para o caso, o que obriga a levar a acta en papel que se cubre igualmente a pesar de que o árbitro sube posteriormente os datos a través da web cando chega a súa casa.

A interfaz é bastante complexa, o cal é un problema xa que a meirande parte dos árbitros son de avanzada idade e polo tanto resúltalles difícil adaptarse aínda que está a mellorar pouco a pouco.

Por último mencionar que únicamente está pensada para ser utilizada en fútbol e fútbol sala.

Figura 2.3: Aplicación web de Novanet

2.2.2.2. Federatio

O caso de Federatio é moi similar ao anterior, xa que tampouco dispón dunha aplicación específica para a xestión de actas electrónicas de forma sinxela e polo tanto, os árbitros deben acceder a través da páxina web ao chegar a casa para pasar os datos da acta física á versión electrónica.

A interfaz dista de ser atractiva xa que apenas se renovou dende que comezou a funcionar, entorno ao ano 2005, e non se atopa adaptada para terminais móbiles, o que dificulta enormemente a labor dos árbitros.

A pesar de isto, é unha solución amplamente utilizada en deportes como o voleibol e o balonmano como se pode observar na Figura 2.4 na que podemos observar a páxina web da Federación Galega de Voleibol que dispón do sistema Federatio integrado.

The screenshot shows the official website of the Federación Galega de Voleibol (FGVB). At the top, there's a navigation bar with links like 'Competicións', 'Volei-práa', 'Descarga', 'Novas', etc. Below the header, there's a banner for the 'FEDERACIÓN GALEGA DE VOLEIBOL'. The main content area displays information about a volleyball competition: '2ª División Autonómica Infantil', 'Segunda División Infantil Feminina', '1ª Fase', 'Grupo: 1ª Fase Grupo C (Zonal)', and 'LIGA 4 Vueltas'. It shows results for 'XORNADA NÚMERO 5' on '12/12/2015'. A table lists the results for the local and visiting teams, along with their sets won. To the right, there's a sidebar titled 'Acceso Restringido' with login fields for 'Usuario' and 'Contraseña'. Below that is a section for 'Horarios e Resultados' with a small icon. On the far right, there's a 'Tweets' sidebar showing recent tweets from FGVB and other users like 'La Voz de Barbana' and 'FGB'. At the bottom, there are links for 'OPCIONES', 'Volver á competición', 'Enviar este pixiva a un amigo', 'Calendario completo', 'Version impresa', and 'Todos os partidos e resultados'.

Figura 2.4: Web da FGVB co sistema Federatio

2.2.3. Ferramentas na nube

Nos últimos anos xurdiron unha serie de tecnoloxías que democratizaron o acceso a nube e por iso xurdiron varias produtos específicos e centrados en xestionar dende unha única plataforma, múltiples federacións e asociacións deportivas.

2.2.3.1. miLeyenda

miLeyenda é unha de estas plataformas para a xestión de competicións na nube que permite aos administradores de federacións dispor tamén de unha aplicación móvil nativa para IOS e outra para Android que se pode ver na Figura 2.5.

Dende esta aplicación poden xestionar gran parte dos parámetros das súas competicións entre os que se atopan as clasificacións, as altas de xogadores e por suposto, as actas dos encontros.

Así mesmo tamén dispoñen dunha aplicación para que os xogadores e clubes poidan ver os resultados e as clasificacións polo que o custe de mantemento ditas aplicacións elévase enormemente ao ter que soportar ata 4 apps móbiles diferentes.

Esta é unha das grandes vantaxes de utilizar as tecnoloxías web que emprega VACmatch Mobile, permitindo utilizar unha soa aplicación para calquera sistema operativo e que incluso pode funcionar en un simple navegador web.

A usabilidade das aplicacións é tamén salientable e permite a xestión de diversos deportes pero a cambio non permite de momento cubrir as actas de forma offline, un problema habitual ante a falta de cobertura nos diversos pavillóns e campos deportivos.

Figura 2.5: APP móvil de MiLeyenda

2.2.3.2. Esportics

Esportics é outra solución tamén española e que se centra na xestión de competicións deportivas de tenis, padel e deportes electrónicos e que lles permite aos xestores crear o seu propio espazo dentro do portal como o exemplo que temos na Figura 2.6.

A pesar de que a aplicación funciona para múltiples deportes, a súa adaptación é bastante forzada en certos menús e á hora de estruturar as competicións.

Únicamente dispón dunha páxina web adaptable a móbiles, aínda que a adaptación é tamén mellorable, e non dispón dunha aplicación específica para que os árbitros poidan cubrir as actas dende o seu teléfono.

A usabilidade é aceptable, engadindo unha complexidade que non é precisa en certos menús e que provoca que os árbitros de avanzada idade, lles resulte tamén pouco intuitivo.

Jornada/Ronda	Horario	Pista	Jugadores	Categoría	Resultado
Jornada 1	28/09/15 20:30	-	Lluís Martínez Manils - David Pages VS Robert Delgado - RAUL BERENGUEL MARTINEZ	Masculino Segunda	4-6 6-7
Jornada 1	28/09/15 21:00	-	Alex Butjosa Novales - David Sánchez Vallejos VS Artur Costa - Pedro Lazaro Miguel	Masculino Segunda	6-4 4-6 5-7
Jornada 1	29/09/15 09:30	-	Oscar Bermudez - Christian Palomares VS Adrià Marin Chaparro - Arnau Inserre Poyatos	Masculino Open	6-3 1-6 6-4

Figura 2.6: Torneo de tenis na web de Esportics

2.2.3.3. Sportngin

Sportngin é unha solución integral para a xestión deportiva, probablemente un dos proxectos de referencia xa que dispón de aplicacións web e móvil para a xestión e a visualización de competicións.

De feito, Sportngin permite a personalización da aplicación móvil para cada federación, cos seus logotipos, colores corporativos e incluso certos menús personalizables, dando a posibilidade de cubrir as actas de forma offline, todo con unha interfaz moi amigable como a que podemos ver na Figura 2.7.

A parte das funcións habituais para xestionar as competicións e a creación de actas, con unha usabilidade moi coidada, aporta como valor engadido a visualización e xestión de noticias, fotos ou estadísticas da competición.

Por último tamén permite aos entrenadores planificar adestramentos e incluso comunicarse cos seus xogadores a través da mensaxería interna.

É sen dúbida o proxecto máis completo e a referencia a seguir a pesar de non ser software libre.

Figura 2.7: APP móvil de Sportngin

2.2.4. Outras plataformas

Engadir
taboa
compara-
tiva

Existen moitas ferramentas para a xestión de competicións e resultados pero apenas ningunha facilita aos árbitros unha plataforma sinxela e con unha usabilidade coidada.

Tamén existen pequenos plugins coa idea de extender outras plataformas xenéricas para adaptalas a xestión de competicións como o *Joomla! CMS sport extension*² pero a función final é moi limitada.

Por último temos outras propostas como *Sigueliga*³ que permite que as persoas que se atopan vendo o partido, poidan subir os resultados pero simplemente é un complemento, non facilita nin elimina o traballo dos xestores de competicións.

²Plugin para o sistema de xestión de contidos Joomla.

³Rede social para o deporte aficionado.

2.3. Aplicacións libres no mercado

O software libre é un sector en crecemento na actualidade, os proxectos colaborativos que forman o mundo *Open Source* estanse a impor en múltiples mercados fronte ás correspondentes alternativas privativas que adoitan a ser tremadamente custosas e que atan ao usuario a tecnoloxías pechadas, impedíndolle ser o dono real do seu software, sen poder adaptalo ou engadirlle novas funcionalidades, nin tan sequera ver cómo se atopa feito e poder certificar así a seguridade da súa información.

Mesmo as grandes compañías TIC están a apostar por liberar parcial ou totalmente as súas tecnoloxías e produtos, favorecendo un desenvolvemento colaborativo fronte a idea atrasada do individualismo do modelo productivo tradicional.

Concretamente no mundo do deporte é tremadamente complicado atopar algúns exemplo de aplicación baseada en software libre e as poucas existentes como *zuluru* ou *phpmysport* non destan pola súa usabilidade nin polas súas funcionalidades, moi por detrás de outras solucións comerciais como as comentadas anteriormente e por suposto sen ningún tipo de aplicación móvil para facilitar a xestión das actas polo que é importante propor unha alternativa como VACmatch Mobile ás aplicacións privativas.

2.4. Solución aberta e adaptable

Os xestores de competicións habitualmente realizan unha considerable inversión económica para que unha empresa de consultoría lles cree unha aplicación web ou de escritorio a medida para a súa xestión. Algunhas mesmo dispoñen de aplicacións móviles para os árbitros pero que son específicas para dito sistema de xestión polo que a reutilización de aplicacións non é posible.

Ademáis, estos sistemas son propietarios e o código non se atopa accesible polo que é imposible tratar de adaptar ditas aplicacións para outros sistemas de xestión ou de engadirlle funcionalidades sen depender da empresa que comercializa o software.

É por isto polo que se chegou a conclusión de que é preciso crear unha plataforma aberta como é VACmatch Mobile que porporciona unha aplicación software libre adaptable a diversos deportes e integra unha API de comunicacións aberta para a xestión de actas electrónicas e que permite a súa integración noutros sistemas de xestión entre os cales se atopa o sistema de VACmatch Web, unha implementación libre para a xestión de competicións.

Capítulo 3

Metodoloxía

Índice xeral

3.1. Lean Startup	15
3.2. eXtreme Programming	15
3.3. Scrum	15
3.4. Adaptación da metodoloxía	16
3.4.1. Desenvolvemento orientado ao cliente	16
3.4.2. Sprints con backlog adaptable	16
3.4.3. Reunións semanais	16
3.4.4. Reunións diarias	17
3.4.5. Releases	17
3.4.6. Simplicidade	17
3.4.7. Tests	17
3.4.8. Fluxo de contribución ao proxecto	18

NESTE capítulo imos analizar as diversas metodoloxías utilizadas para a xestión do proxecto e explicar a adaptación das mesmas que finalmente se utilizó.

Comezaremos falando da metodoloxía orientada ao modelo de negocio xa que, como se indica na introdución, este proxecto xurdíu dentro de unha iniciativa empresarial e polo tanto dende o primeiro momento se traballou orientado cara o cliente, convertíndoo nun dos pilares do desenvolvemento.

Seguidamente comentaremos as metodoloxías áxiles que serviron de base para definir a metodoloxía utilizada finalmente, unha adaptación das mencionadas e que tamén se indica para rematar o capítulo.

3.1. Lean Startup

Lean Startup [Rie11] é unha metodoloxía para abordar o lanzamento de negocios e produtos a través da validación, a experimentación e a iteración no lanzamento dos mesmos co fin de acortar o ciclo de desenvolvemento.

É unha metodoloxía de traballo moi habitual nas startups que se centra na idea de *Crear - Medir - Aprender*, desenvolvendo pequenos produtos e realizando tests de mercado reais con verdadeiros clientes co fin de medir o seu grao de satisfacción e aprender para mellorar o producto en seguintes iteracións.

Habitualmente céntrase na idea de crear un MVP (Minimum Viable Product), unha versión do producto que permite os desenvolvedores recoller co mínimo esforzo a máxima cantidade de coñecemento validado por parte dos clientes, evaluando as hipóteses de se os clientes realmente estarían dispostos a pagar polo producto e implicando a dito cliente no desenvolvemento do producto.

3.2. eXtreme Programming

eXtreme Programming [SG15] é unha metodoloxía de desenvolvemento áxil e incremental baseada na integración do cliente no desenvolvemento así como na simplicidade do código.

A metodoloxía apostá por facer as cousas sinxelas, sen preocuparse por ter que facer un pequeno traballo por adaptalas se é preciso, fronte a idea tradicional de facer un gran traballo para quizás nunca chegar a utilizar parte do mesmo.

As entregas funcionais son frecuentes e outras características como a importancia de introducir a programación en parellas para reducir o número de errores que se producen ao programar.

Por último aboga por introducir o TDD (Test Driven Development) [Mar08], implementando primeiro os tests, verificando que fallan, para a continuación implementar o código que fai que pasen correctamente os mesmos. A idea é que os requisitos sexan convertidos a probas e de este modo cando os tests se pasen, poderemos garantizar que o código cumple os requisitos.

3.3. Scrum

Scrum [DGG12] tamén é unha metodoloxía incremental de desenvolvemento cunha serie de roles definidos para o proceso, cada un coas súas responsabilidades e que divide o proxecto en varios *Sprints* que son ciclos de desenvolvemento.

Cada un de eles ten unha duración definida polo equipo de, habitualmente, entre unha e catro semanas, proporcionando un incremento de software entregable ao final de cada *Sprint*.

A totalidade das tarefas do proxecto atópanse definidas e priorizadas en unha lista chamada *Product Backlog*. Para cada sprint, selecciónanse aquellas tarefas que determinarán a lista a

implementar durante a presente iteración, o *Sprint Backlog*, e que non pode variar ata rematar o sprint.

Durante todo o ciclo de traballo realizánse reunións diarias para comprobar o estado do proxecto así como outras ao finalizar e ao comezar os sprints, co fin de analizar a iteración anterior e planificar a seguinte, facendo un seguimento continuo do proxecto e facilitando a adaptación do mesmo a posibles novos requisitos.

3.4. Adaptación da metodoloxía

3.4.1. Desenvolvemento orientado ao cliente

O proxecto ten lugar dentro dunha iniciativa empresarial polo que se decidíu utilizar un modelo de desenvolvemento orientado ao cliente en todo momento, baseandose no pilar central da metodoloxia *Lean Startup*.

Para isto realizáronse diversas visitas as federacións para comprobar as súas necesidades a través dunha serie de entrevistas estructuradas para coñecer os problemas e a súa prioridade a hora de resvelos.

Do mesmo modo realizáronse dous prototipos, un primeiro únicamente con plantillas HTML para testear a organización da interfaz de usuario e un segundo xa funcional para comprobar a resposta dos usuarios finais ante o seu funcionamento.

3.4.2. Sprints con backlog adaptable

A organización do desenvolvemento organizouse de xeito moi similar a idea proposta en *Scrum*, dividindo o proceso en sprints, pequenas iteracións de díás ou tres semanas de duración e que cada unha proporciona unha serie de novas funcións.

Cada sprint comeza con unha reunión de aproximadamente 30/45 minutos de duración na que realizar a planificación do mesmo en función do traballo realizado no sprint anterior, o que permite realizar melloras nas previsións segundo o aprendido dos anteriores.

A diferencia do proposto por Scrum, decidíuse optar por sprints de duración variable e con un backlog adaptable según as necesidades xa que proporciona unha maior flexibilidade e liberdade.

3.4.3. Reunións semanais

Todas as semanas faise unha reunión de 30/45 minutos de duración na que analizar o realizado na semana anterior e comprobar o seguimento da iteración co fin de atopar desviacións e corrixilas.

Cando unha reunión semanal coincide co fin de un sprint, dita reunión sirve para realizar a planificación do seguinte sprint de xeito moi similar as reunións de sprint que se realizan en

Scrum.

3.4.4. Reunións diarias

Ao comezar o día realiza unha análise duns 10 minutos de duración para revisar o realizado no día anterior e planificar de forma máis concreta o que se vai facer ese mesmo día.

3.4.5. Releases

Durante o desenvolvemento do proxecto trátase de aplicar a idea de realizar unha serie de pequenos entregables en cada iteración.

Todas as entregas ao finalizar unha iteración son totalmente funcionais pero non todas son versións entregables reais para ser postas en produción.

Durante o desenvolvemento producíronse 3 entregas (*releases*) totalmente funcionais, a primeira foi un prototipo, a segunda foi a versión real do proxecto e a terceira incorporou tests e diversas características para asegurar unha primeira versión estable.

3.4.6. Simplicidade

Utilizouse o principio de simplicidade que promove *eXtreme Programming* durante todo o desenvolvemento baixo a máxima de implementar únicamente o imprescindible en cada momento, sempre pensando en programar para hoxe e non para mañá.

A idea fundaméntase en realizar refactorizacións de código para engadir novas funcionalidades a medida que son necesarias en lugar de invertir demasiado tempo na planificación e implementación de funcións que se supoñen necesarias e, algunas das cales, é probable que non sexan utilizadas finalmente.

3.4.7. Tests

A importancia de creación de tests automatizados está totalmente demostrada, atopándose en auxe metodoloxías como TDD (Test Driven Development)¹ ou BDD (Behaviour Driven Development)² que tratan de dirixir o desenvolvemento a través dos tests e que son realizados antes da implementación da funcionalidade.

Durante a primeira parte do desenvolvemento non se aplicou ningunha de estas metodoloxías pero a partir da primeira *release* e da integración dos primeiros tests, decidíuse optar por aplicar TDD no desenvolvemento, realizando probas unitarias nos servicios utilizados.

¹Desenvolvemento dirixido polos tests.

²Desenvolvemento dirixido polo comportamento

3.4.8. Fluxo de contribución ao proxecto

O fluxo de traballo utilizado dende o primeiro día trata de simular o traballo diario de equipo e permite controlar a evolución do código de xeito máis ordenado.

Dispone de unha rama *master* na que se atopa a versión estable de desenvolvemento así como de unha rama *development* que é máis inestable e que ao final de cada sprint, é integrada dentro de *master*.

Unha nova funcionalidade ou erro é resolto nunha nova rama independente, creada a partir de *development* e tratando que todas estas novas funcionalidades sexan independentes entre si.

Así mesmo tratase de que todos os *commits* sexan funcionais e o máis independentes posibles, evitando ter algúin que non compile ou que non pase os tests.

Posteriormente realizase unha *pull request*³ a través do mecanismo que proporciona o repositorio de código de GitHub, esperando que alguén revise o código para ser integrado na rama de desenvolvemento.

Cada certo tempo revisánse as *pull requests* abertas, analízase o código e se todo é correcto, acéptase.

Ao final de cada sprint realizaase una nova *pull request* para integrar a funcionalidade creada no sprint actual e que se atopa na rama de desenvolvemento, dentro da rama estable.

Dende a introducción de tests no proxecto, todo código subido ao repositorio é analizado a través dun sistema de integración continua —que se comenta con máis detalle na Sección 7.9.3,— e que comproba se os cambios engadidos pasan os tests ou non, e avisan por correo electrónico do resultado.

³Unha *pull request* é unha petición para integrar unha rama de Git en outra a través de GitHub, un mecanismo habitual para engadir novas funcionalidades ou corregir errores.

Capítulo 4

Análise de requisitos globais

Índice xeral

4.1. Consultas a xestores de federacións	19
4.2. Peticións obtidas	20
4.3. Requisitos finais	21
4.3.1. Usuarios	21
4.3.2. Listar actas	21
4.3.3. Visualizar actas	21
4.3.4. Xeración de actas offline	22
4.3.5. Modificación de actas	22

NESTE capítulo exporemos o proceso de análise de requisitos para o desenvolvemento do proxecto, explicando as diversas visitas que se realizaron a múltiples federacións.

Durante meses traballouse da man de varias de estas federacións e asociacións deportivas tratando de comprender, non só as necesidades reais dos clientes se non tamén traballando na usabilidade da aplicación da súa man.

Comezaremos vendo as suxerencias recibidas das diversas federacións e finalmente expoñeremos os requisitos que finalmente se decidiu engadir ao proxecto.

4.1. Consultas a xestores de federacións

Para a realización deste apartado decidiuse consultar con diversas asociacións deportivas e federacións das que obter suxerencias e peticións acerca das necesidades que actualmente están a demandar, co fin de obter certas funcionalidades a implementar e incluso a priorización segundo as súas necesidades máis urxentes.

Na realización deste apartado contouse coa colaboración das asociacións e federacións deportivas que se detallan a continuación.

Tras varias reunións con eles, obtívose unha lista de requerimentos e suxerencias respecto das súas necesidades, que están detalladas na Sección 4.2, e dos que finalmente foron destilados os requisitos finais, que son presentados como Sección 4.3 de este capítulo.

Asociación de Peñas de Fútbol de A Coruña. É a asociación máis interesada polo proxecto e coa que se leva colaborando dende o primeiro momento, aportando suxerencias e incluso novos colaboradores para poder desenvolver un producto de calidade.

Realizáronse ata 5 visitas á federación co fin de mostrarllles a evolución do proxecto, comprobar a usabilidade da aplicación e o estado das funcionalidades.

UPOFU. A Asociación de peñas ten boa relación coa UPOFU polo que nos facilitou o seu contacto e ofrecéronse da mesma maneira a colaborar co proxecto, interesados tamén en incorporalo na súa xestión.

Torneo VACmatch. Organizouse un torneo de fútbol sala co fin de testear o primeiro prototípo do proxecto con usuarios reais, tanto árbitros como xogadores e no que se comprobou as dificultades dos usuarios e se verificou a súa necesidade de dispor deste tipo de ferramentas.

Outras. Tamén se realizaron visitas a outras federacións incluso de outros deportes como o voleibol para comprobar os seus problemas na xestión e verificar a importancia de que o proxecto sexa facilmente adaptable a outros deportes.

4.2. Peticións obtidas

Cubrir acta en tempo real. A aplicación móvil debe permitir cubrir as actas e actualizar os resultados en tempo real co fin de manter a web da federación actualizada en todo momento.

Permisos. Débese dispor dun sistema de permisos para diferenciar a árbitros e outros xestores da competición.

Sincronización. A aplicación móvil debe sincronizar os datos coa plataforma central onde se atopa o sistema de xestión da federación e a súa web.

Pessoas convocadas. É preciso poder dispor de todas as persoas inscritas nun equipo e poder indicar de xeito sinxelo si esas persoas están ou non no encontro.

Eventos. A aplicación debe poder crear novos eventos, borrarlos e mostralos de xeito sinxelo e ao mesmo tempo de xeito xenérico que permita integrar calquera deporte.

Motivación dun evento. Debe poderse incluir en certos eventos un motivo polo que se creou ese evento, dispoñendo dunha lista de motivos por defecto e incluso permitindo ao xestor da federación, engadir novos motivos personalizados para a súa federación.

Editar dorsal dun xogador. Xa que en moitas competicións un xogador pode xogar cada partido con un dorsal diferente, debe poder cambiarse o dorsal por defecto dende a aplicación móvil.

Persoa con varios roles. Debe terse en conta a posibilidade de que unha persoa poida ter varios roles, tanto de xogador como de entrenador dentro de un equipo.

4.3. Requisitos finais

4.3.1. Usuarios

- **Facer login e logout.** A aplicación móvil debe permitir iniciar e pechar sesión para os árbitros.
- **Permisos para edición de actas.** A aplicación de xestión disporá de permisos diferenciados para editar as actas xa que os árbitros únicamente poden editar as actas que teñen asignadas.

4.3.2. Listar actas

- **Visualizar próximas actas a cubrir dun árbitro.** Mostrar a lista de próximas actas que ten para cubrir un árbitro, mostrando o lugar e a data do mesmo para facilitar o seu traballo.
- **Visualizar actas cubertas dun árbitro.** Debe mostrar as actas cubertas anteriormente e todos os seus datos.
- **Actualización automática de actas descargadas ante modificacións.** As actas deben actualizarse de forma automática na aplicación do árbitro unha vez o xestor da federación realiza a asignación dun partido a un colexiado.

4.3.3. Visualizar actas

- **Listar o personal e xogadores dun equipo.** Móstrase o personal e os xogadores do equipo na aplicación móvil.
- **Visualizar datos xerais dun acta.** Débese mostrar do xeito máis simplificado posible os datos xerais da acta nunha pantalla inicial para facilitar que sexa cuberta interactivamente durante o desenvolvemento do encontro.
- **Visualizar eventos dun acta.** Permitirse visualizar os eventos ordenados cronolóxicamente para facilitar a súa consulta.

4.3.4. Xeración de actas offline

A aplicación debe permitir a creación de actas de forma offline xa que pódese dar o caso de que a aplicación móvil non actualice as novas actas e o árbitro se vexa na obriga de crear unha acta de forma manual.

4.3.5. Modificación de actas

- **Modificación de propiedades da acta.** Débese permitir modificar propiedades da acta tales como a localización do encontro ou a data do mesmo.
- **Convocar un xogador ou entrenador.** A aplicación móvil permitirá indicar qué persoal dos equipos están presentes no encontro así como editar certos datos dos mesmos como o seu dorsal.
- **Engadir un xogador que non está no equipo.** Pode darse o caso de que a un xogador débeselle permitir xogar un encontro aínda que non fose dado de alta na federación correspondente polo que é preciso poder engadir novos xogadores.
- **Editar datos de persoal creado.** Débese permitir editar certos datos dun xogador que foi creado dende a aplicación móvil como o nome, o dorsal ou o equipo o que pertencen.
- **Poder engadir motivos dun evento xerado.** A federación debe poder engadir novos motivos personalizados para poder engadir a un evento dende a aplicación de xestión.
- **Cambiar de parte.** A aplicación móvil debe permitir cambiar de parte no encontro.
- **Modificar o tempo.** A aplicación móvil disporá dun cronómetro que permita seguir o tempo do encontro así como permitirá modificalo manualmente por si hai algúin desaxuste durante o encontro.
- **Engadir observacións na acta.** O árbitro debe poder engadir observacións as actas dos encontros.
- **Asinar a acta.** Tanto persoal do equipo como árbitros deben poder asinar as actas con un código PIN do que disporá cada un.
- **Engadir eventos deportivos.** A aplicación debe facilitar a adaptación de novos deportes e a posibilidade de engadir de xeito sinxelo novos eventos.

Capítulo 5

Planificación e seguimento

Índice xeral

5.1. Validación de negocio (Xullo 2015 – Novembro 2015)	24
5.1.1. Prototipo visual	24
5.1.2. MVP funcional	25
5.2. Desenvolvemento de produto (Novembro 2015 – Xaneiro 2016)	27
5.2.1. 1 ^a e 2 ^o iteración. Creación do proxecto e xestión de actas	28
5.2.2. 3 ^a iteración. Eventos	30
5.2.3. 4 ^a iteración. Xestión de usuarios e creación offline de actas	32
5.2.4. 5 ^a iteración. Sinaturas	34
5.3. De empresa a comunidade (Xaneiro 2016 – Maio 2016)	34
5.3.1. 6 ^a e 7 ^a iteración. Optimización e melloras	35
5.3.2. 8 ^a iteración. Testing e integración continua	36
5.3.3. 9 ^a e 10 ^a iteración. Inxección de dependencias	37
5.3.4. Release 0.2.0: Usabilidade en menús	39
5.3.5. Release 0.2.1: I18n e app híbrida	41
5.3.6. Release 0.2.2: Finalización da memoria e revisión de erros	41

NESTE capítulo detallaremos a planificación e o seguimento do proxecto, un proxecto que por diversas circunstancias se dividiu principalmente en tres grandes etapas, as dúas primeiras mentres VACmatch era unha iniciativa emprendedora baseada nun proxecto software libre e a última durante a cal se comezou unha conversión da iniciativa cara un proxecto comunitario.

Durante o desenvolvemento xuridiron tamén diversos acontecementos relacionados co proxecto e que tamén é importante resaltar debido a súa influencia no desenvolvemento.

Agosto 2015 - Outubro 2015 VACmatch. Validación de negocio.

Outubro 2015 - Xaneiro 2016 VACmatch. Desenvolvemento de producto.

Xaneiro 2016 - Xuño 2016 De empresa a comunidade.

5.1. Validación de negocio (Xullo 2015 – Novembro 2015)

A duración desta etapa é de aproximadamente 4 meses e ven determinada polos primeiros pasos de VACmatch como iniciativa empresarial e que levan a orientar o desenvolvemento do produto cara o cliente, comezando cunha serie de prototipos para coñecer as suas necesidades e validar a idea de negocio.

Durante o primeiro mes planíficase a realización dun prototipo visual co fin de comprobar a usabilidade e consolidar os requisitos dos clientes. De seguido, plantéxase crear un pequeno prototipo funcional, un MVP (Mínimo Producto Viable) na metodoloxía Lean Startup, co obxectivo de testear as necesidades dos clientes e definir o producto final a desenvolver.

En total realizanse dúas versións do prototipo da aplicación que son analizadas a continuación.

5.1.1. Prototipo visual

5.1.1.1. Planificación e definición da iteración

Esta iteración dura un total de 4 semanas de desenvolvemento entre o 15 de Xullo e o 16 de Agosto e realizase unha visita semanal ao cliente para obter feedback e mostrarlle a evolución do prototipo.

Durante este periodo planificouse o desenvolvemento dunha aplicación moi sinxela e sen funcionalidade, que únicamente permitise analizar a usabilidade do sistema e comprobar se é factible adaptar o proceso de creación de un acta deportiva, a unha aplicación móvil.

Así mesmo, ao longo do período realizaranse ata tres visitas a federación coa que se traballou dende o primeiro momento para comprobar a experiencia de un futuro usuario real da aplicación e obter feedback para futuras melloras.

5.1.1.2. Revisión e feedback

Durante as visitas as federacións obtivérонse diversas prospostas que levaron a adaptar o prototipo, algunas das cales se mencionan a continuación:

- Facer interactiva a aplicación e non mostrar grandes táboas con datos.
- Todas as accións deben xirar ao redor da acta.
- Crear partidos cando non hai cobertura.

5.1.1.3. Tarefas e seguimento

A descomposición das tarefas desta iteración son as seguintes:

V.1 Crear esqueleto da aplicación.

- V.2** Como árbitro quero poder consultar as próximas actas a cubrir.
- V.3** Como árbitro quero poder consultar as actas xa cubertas.
- V.4** Como árbitro quero poder editar un acta.
- V.5** Como árbitro quero poder ver un acta.
- V.6** Como árbitro quero poder ver os xogadores de ambos equipos.
- V.7** Como árbitro quero poder engadir un evento.
- V.8** Como árbitro quero poder rematar ou suspender un partido.
- V.9** Como árbitro quero poder logearme.
- V.10** Como árbitro quero poder seleccionar cales xogadores de cada equipo se atopan no encontro.
- V.11** Como árbitro quero poder borrar un evento.
- V.12** Estudio sobre React e Flux.

Para o desenvolvemento desta primeira versión do prototipo planifícaronse 80 horas e puidéronse realizar tódalas tarefas no tempo indicado.

5.1.2. MVP funcional

5.1.2.1. Planificación e definición da iteración

Esta iteración dura un total de 3 meses e desenvólvese entre o 16 de Agosto e o 15 de Novembro, realizando múltiples visitas a federacións e asociacións deportivas.

Unha vez finalizadas as probas visuais e de usabilidade procédese a planificar o desenvolvemento para adaptar o prototipo e engadirlle funcionalidade sinxela, sen validacións e sen funcionalidade offline, co obxectivo de obter un prototipo funcional que poida ser utilizado por usuarios reais nun entorno controlado.

Engadirase funcionalidade para as vistas creadas na iteración anterior, comezando polo listado de actas pendentes e rematadas e diversos componentes xenéricos como os que se utilizan para listar xogadores e outros elementos como poden ser as actas.

Únicamente se engadirá a funcionalidade básica imprescindible para xestionar un encontro, excluindo requisitos como a sinatura de actas ou a creación offline das mesmas co fin de axilizar as primeiras probas.

Durante a iteración tamén se farán visitas a federación para mostrar o estado do desenvolvemento e para buscar que tamén árbitros reais vexan os progresos e proporcionen feedback.

Unha vez rematada a iteración realizarase o torneo onde probar o prototipo desenvolto nun caso real; pódese ver o desenvolvemento de dita competición na Sección 5.1.2.4.

5.1.2.2. Revisión e feedback

Durante as visitas as federacións obtivéronse múltiples propostas e melloras, moitas das cales será incorporadas ao backlog do proxecto mentres que outras serán rexeitadas polo momento ao non considerarse prioritarias ou por ser casos de usos moi concretos para esa federación e difícilmente extrapolables a outras.

Listaxe de tarefas engadidas ao backlog.

- Meter xogadores manualmente xa que poden non terse creado no sistema de xestión.
- Poder ver os eventos de forma sinxela dende a vista de fin de partido para que os equipos vexan o que están firmando.
- Editar dorsal dos xogadores xa que poden cambiar.
- Ter opción de non poñer motivo para as tarxetas.
- Mostrar foto de xogador ao engadir un evento.

Listaxe de tarefas rexeitadas polo momento.

- Ao marcar doble amarela, avisar da expulsión. Moi concreta para un deporte, non se implementa de momento.
- Mostrar confirmación de que se engadíu un evento.
- Avisar aos delegados/personal do clube cando se sube un acta.
- Posibilidade de que o árbitro engada un anexo na casa á acta en lugar de escribir as incidencias.

5.1.2.3. Tarefas e seguimento

As tarefas que se realizarán durante esta iteración son as seguintes:

MVP1 Como árbitro quero poder cargar a lista de actas pendentes.

MVP2 Como árbitro quero poder cargar a lista de actas rematadas.

MVP3 Como árbitro quero poder ver os datos dun partido.

MVP4 Como árbitro quero poder ver a lista de xogadores dun equipo.

MVP5 Como árbitro quero poder seleccionar os xogadores presentes no partido.

MVP6 Como árbitro quero poder engadir un gol a un xogador.

MVP7 Como árbitro quero poder engadir unha falta a un xogador.

MVP8 Como árbitro quero poder engadir unha tarxeta (amarela ou vermella) a un xogador.

MVP9 Como árbitro quero poder ver a lista de eventos de un partido.

MVP10 Como árbitro quero poder borrar eventos de un partido.

MVP11 Como árbitro quero poder engadir incidencias a un partido.

Planificouse un total de 65 horas para desenvolver esta iteración que non resultaron suficientes, obligando a facer un total de 10,5 horas extra motivado polo descoñecemento da tecnoloxía, de forma que foi preciso invertir un maior número de horas das esperadas en formación.

5.1.2.4. I Torneo VACmatch

Durante este periodo tamén se planificou a organización dun torneo de fútbol sala a finais do mes de Outubro coa idea de probar nun entorno real e controlado, os primeiros prototipos desenvoltos.

Finalmente participaron 6 equipos e mais de 50 persoas durante os dous días que durou o evento, obtendo todo tipo de suxerencias e detectando múltiples errores que serán analizados e comentados na seguinte iteración.

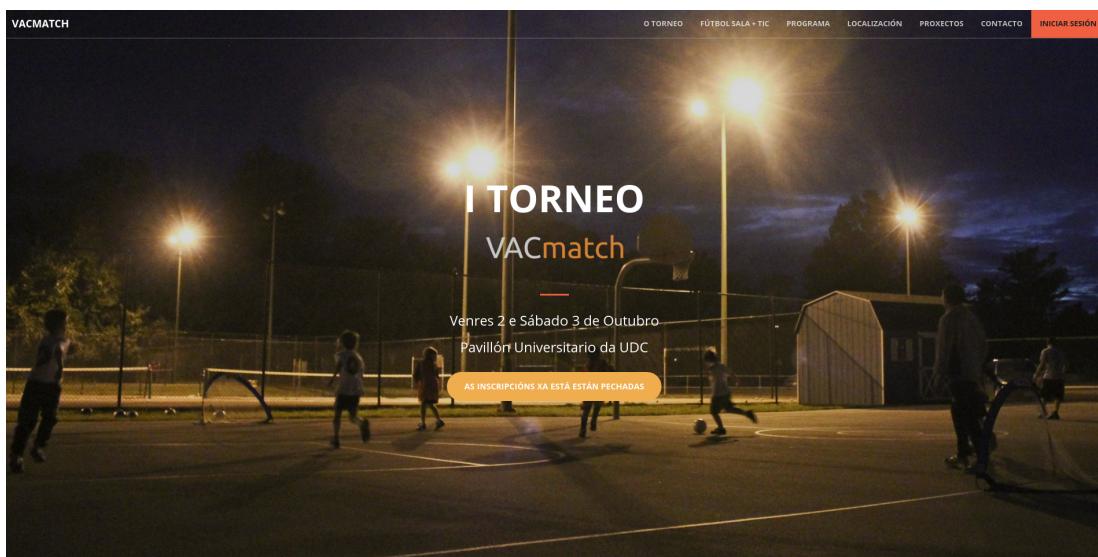

Figura 5.1: Web do I Torneo VACmatch

5.2. Desenvolvemento de produto (Novembro 2015 – Xaneiro 2016)

Tras analizar os problemas e os errores cometidos durante a realización do I Torneo VACmatch, e concretamente no funcionamento da aplicación móvil durante o mesmo, decidíuse comezar

novamente dende o principio un proxecto novo en lugar de facer unha refactorización do prototípo.

Durante este tempo decidimos inscribir o proxecto no “Concurso Universitario de Software Libre” o que incentivou a comezar a escribir un blog técnico, a través da conta de Medium¹ de VACmatch, no que contar os avances que suceden durante o desenvolvemento do proxecto.

En este periodo de 3 meses de duración planifícase adicar unha media de 4 horas diarias en VACmatch Mobile debido a que en paralelo se está a traballar na versión de VACmatch Web.

Así mesmo, descontando os múltiples días festivos, calcúlase un total de 208 horas de traballo divididas en 5 iteracións.

5.2.1. 1ª e 2º iteración. Creación do proxecto e xestión de actas

5.2.1.1. Planificación e definición da iteración

Estas iteracións transcorren ao longo do mes de Novembro, adicando 15 días a cada unha.

A primeira céntrase en comezar o desenvolvemento da aplicación pensando dende o primeiro momento no funcionamento tanto online como offline e controlando os posibles conflictos que poidan suceder entre os datos.

Comézase co estudo da tecnoloxía en profundidade xa que os prototipos non utilizaban nin Reflux nin PouchDB e simplemente enviaban os datos a un servizo web remoto.

Créase tamén o proxecto base engadindo a licencia e defínese o modelo de datos, que vai cambiar bastante do modelo inicial, pensando para unha base de datos relacional que é a que podíamos atopar na API remota de VACmatch Web.

É por iso que os datos serán desnortinalizados e pasarán a almacenarse en documentos en lugar de en táboas.

Por último comezase a implementación do listaxe de actas a cubrir e de un botón para engadir las e eliminarlas de xeito sínxelo para facer as primeiras probas.

Durante a 2º iteración planifícase o desenvolvemento das páxinas principais e básicas para a xestión da acta dun encontro.

As funcionalidades que se abordarán neste sprint céntranse principalmente na vista na que se mostra o resumo actual da acta así como o control do tempo, co fin de permitir xestionar o encontro en tempo real de forma interactiva.

5.2.1.2. Revisión e feedback

Durante esta iteración analizáronse os problemas detectados durante o torneo, optando por comenzar a implementación do proxecto dende cero como se comentou anteriormente.

¹Medium é unha rede social que permite crear e seguir blogs de múltiples temáticas

Tamén se realizaron diversas publicacións do blog para comentar a realización de dita competición e sobre todo analizar aspectos como a elección tecnolóxica, a metodoloxía de desenvolvemento e as próximas funcionalidades a abordar.

Ao non realizar ningunha visita a federacións, non se obtivo o seu feedback.

5.2.1.3. Tarefas e seguimento

Durante estas iteracións realizáronse as seguintes tarefas e que tamén se poden ver nos Diagramas 5.2 e 5.3.

S1.1 Definir modelo de datos.

S1.2 Definir arquitectura y tecnología.

S1.3 Deseñar mockups.

S1.4 Crear proxecto base.

S1.5 Crear modelos en PouchDB.

S1.6 Estudio da tecnoloxía. React, Reflux, PouchDB, Redmine

S1.7 Como árbitro quero poder obter a lista de actas a cubrir.

S1.8 Permitir crear e borrar actas para tarefas de test.

S1.9 Engadir licencia e Readme

S2.1 Como árbitro quero ver o resumo da acta.

S2.2 Como árbitro quero controlar o tempo do partido.

S2.3 Como árbitro quero manter o tempo do partido aínda que cambie de páxina.

Figura 5.2: Diagrama de Gant do sprint 1

A planificación inicial de 71 horas de desenvolvemento finalmente cumpríuse correctamente, incluso reducindo o tempo empregado ata as 68.

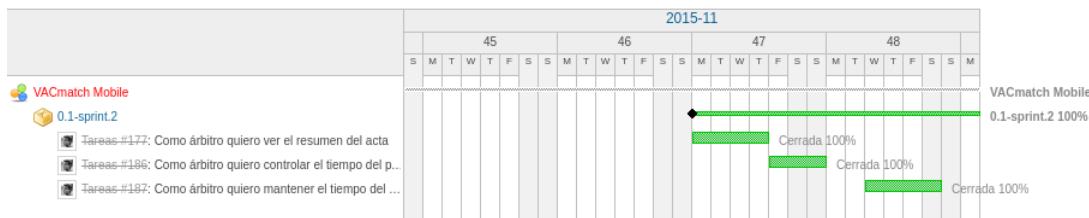

Figura 5.3: Diagrama de Gant do sprint 2

5.2.1.4. Participación na I Lonxa de Financiamento Responsable

Durante este tempo tamén cómpre destacar a participación de VACmatch na I Lonxa de Financiamento Responsable en Galicia, permitíndonos presentar o noso proxecto ante diversos inversores preocupados pola responsabilidade social das empresas.

Figura 5.4: I Lonxa de Financiamento Responsable

Foi unha experiencia única que nos permitiu introducirnos por primeira vez no mundo da inversión en startups e coñecer aos diversos proxectos que se presentaron, obtendo tamén feedback dos asistentes e participantes.

5.2.2. 3ª iteración. Eventos

5.2.2.1. Planificación e definición da iteración

Esta iteración comeza o 30 de Novembro e remata o 13 de Decembro, unha iteración de dúas semanas de duración que se centrada principalmente na xestión de eventos dos encontros, tarefas que requieren unha forte planificación e análise xa que se busca que ditos eventos sexan o máis xenéricos posibles e facilmente adaptables aos diversos deportes.

Da mesma forma plantéxase crear tipos de eventos que modifiquen tamén a propia acta, actualizando na mesma tanto o resultado como as faltas cometidas.

Por último incorpórase tamén na iteración a posibilidade de convocar e editar persoas dun equipo así como algúns pequenos errores detectados na última iteración.

5.2.2.2. Revisión e feedback

Esta iteración centróuse en avanzar a maior velocidade no desenvolvemento, pódese observar cómo o número de horas asignadas supera a media teórica planificada para o período completo.

Non se realizou ningunha visita a federacións e centrouse prácticamente todo o esforzo, fora do desenvolvemento, en preparar a presentación para a I Lonxa de Financiamento Responsable en Galicia da que se falou anteriormente na Sección 5.2.1.4 e na que se obtiveron diversos comentarios para enfocar o modelo de negocio e o desenvolvemento da aplicación cara o cliente.

5.2.2.3. Tarefas e seguimento

A continuación móstranse as diversas tarefas realizadas na iteración e pódese ver o Gant correspondente no Diagrama 5.5:

S3.1 Como árbitro quero poder engadir un evento.

S3.1.1 Como árbitro quero ver a lista de xogadores para asignar un evento.

S3.1.2 Como árbitro quero poder confirmar engadir un evento.

S3.1.3 Como árbitro quero engadir unha causa a un evento.

S3.2 Cómo árbitro quero poder ver a lista de eventos de un partido.

S3.3 Como árbitro quero que se xeneren eventos de comezo e fin de partido.

S3.4 Como árbitro quero que se xeneren eventos ao cambiar de parte.

S3.5 Como árbitro quero que se actualice o resultado ao engadir un gol.

S3.6 Como árbitro quero que se actualicen as faltas automáticamente.

S3.7 Como árbitro quero poder convocar e desconvocar xogadores.

S3.8 Como árbitro quero poder cambiar o dorsal de un xogador nun partido determinado.

S3.9 Como árbitro quero poder borrar un evento.

S3.10 Como árbitro quero ver a lista de eventos de un partido ordenada por tempo e parte.

S3.11 Mostrar únicamente xogadores convocados ao engadir un evento.

S3.12 Como árbitro quero que ao borrar un evento se actualicen os resultados e as faltas na Acta.

S3.12 Erro: Cando non hai ningún evento de cambio de parte hai un error.

S3.13 Erro: Corexir erro cando se engade un evento con causa.

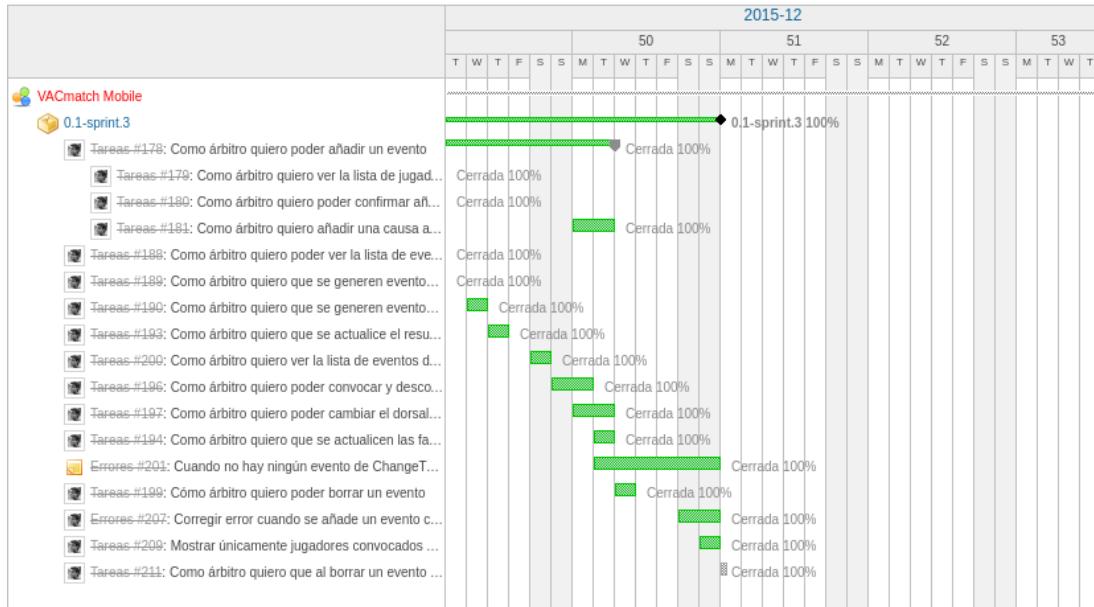

Figura 5.5: Diagrama de Gant do sprint 3

Finalmente a planificación inicial de 51 horas cumplíuse correctamente quedando un extra de 6 horas que foron reasignadas ao outro proxecto.

5.2.3. 4ª iteración. Xestión de usuarios e creación offline de actas

5.2.3.1. Planificación e definición da iteración

Esta iteración ten lugar entre o 14 e o 30 de Decembro de 2015 e céntrase na autenticación da aplicación que debe integrar unha base de datos remota para que os árbitros poidan conectarse co seu usuario e tamén inclúe a creación e edición manual de actas que en anteriores iteracións foi engadida únicamente para probas internas pero sen realizar as comprobacións necesarias.

Tamén se planifican tarefas para comezar as primeiras partes da memoria do proxecto que incluen a introdución, o estado da arte os fundamentos tecnolóxicos.

5.2.3.2. Revisión e feedback

Durante este periodo escribíuse unha nova entrada no blog do proxecto na que se fixo unha introdución aos fundamentos tecnolóxicos do mesmo, explicando a motivación da elección das tecnoloxías e mostrando un exemplo moi sinxelo.

Por último mostrouse tamén a estrutura da aplicación e as partes más importantes do proxecto, pensando en facilitar a introdución no desenvolvemento aos posibles interesados en colaborar no mesmo.

5.2.3.3. Tarefas e seguimento

O listado de tarefas abordadas durante esta iteración é o seguinte:

S4.1 Como usuario quero poder facer log in.

S4.2 Engadir diferenciación entre Persoal e Xogadores.

S4.3 Como usuario quero poder facer log out.

S4.4 Como árbitro quero poder crear un partido manualmente.

S4.5 [Memoria] Definir introdución.

S4.6 [Memoria] Estado da arte.

S4.7 [Memoria] Fundamentos tecnolóxicos.

S4.8 [Memoria] Engadir modelo.

S4.9 Como árbitro quero poder editar un acta creada dende o móvil.

S4.10 Erro: Correxir erro coa variable dialogIsOpen ao editar o dorsal de un xogador.

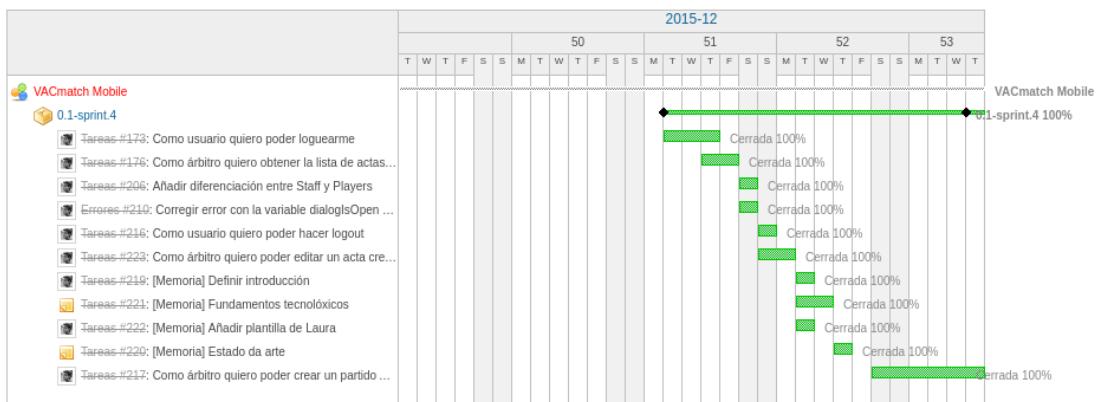

Figura 5.6: Diagrama de Gant do sprint 4

Esta vez a planificación non foi moi acertada debido a diversos imprevistos externos ao proxecto, o que levou a necesidade de mover diversas tarefas á seguinte iteración para axustar a planificación incial de 53.5 horas ata as 44 que se realizaron finalmente.

5.2.4. 5ª iteración. Sinaturas

5.2.4.1. Planificación e definición da iteración

Esta iteración comeza o día 1 de Xaneiro de 2016 e remata o día 8 e centrarse na última vista da aplicación, aquela que permite xestionar a finalización do encontro dando a posibilidade de asinar a acta e engadir comentarios por parte do árbitro.

Na iteración anterior detectáronse varias melloras a incluir como facer que por defecto as contas creadas dende a aplicación móvil sexan todas de tipo árbitro. Así mesmo facer que se engada a dito usuario como árbitro do encontro en tódalas actas que cree esa conta.

5.2.4.2. Revisión e feedback

Ao finalizar esta iteración publicouse unha nova entrada no blog do proxecto expoñendo a metodoloxía ágil utilizada para o desenvolvemento, así como aquelas nas que se basea (Scrum e eXtreme Programming) e a metodoloxía de negocio orientada cara o cliente (Lean Startup).

Por último tamén se publicou o fluxo de traballo que se realiza para contribuir ao proxecto co sistema de control de versións Git, co fin de facilitar o traballo a futuros contribuidores.

5.2.4.3. Tarefas e seguimento

Durante esta iteración realizáronse as seguintes tarefas e das cales se pode observar o seu diagrama de Gant na Figura 5.7.

S5.1 Como árbitro quero poder asinar un acta.

S5.2 Como árbitro quero que unha ou varias persoas convocadas de cada equipo poidan asinar un acta.

S5.3 Como árbitro quero poder engadir comentarios a un acta.

S5.4 Como árbitro quero poder borrar un xogador da lista de convocados.

Crear un árbitro ao crear un novo usuario na aplicación móvil.

Engadir o árbitro que ten o usuario asignado nas actas que crea.

Nesta iteración a planificación incial de 32 horas foi sobreestimada polo que finalmente sobraron 5 horas de desenvolvemento que foron reasignadas ao outro proxecto.

5.3. De empresa a comunidade (Xaneiro 2016 – Maio 2016)

Durante o mes de Xaneiro de 2016 decidíuse abandonar o proxecto de VACmatch como iniciativa empresarial por diversos motivos e continuar con él únicamente como proxecto comunitario de software libre.

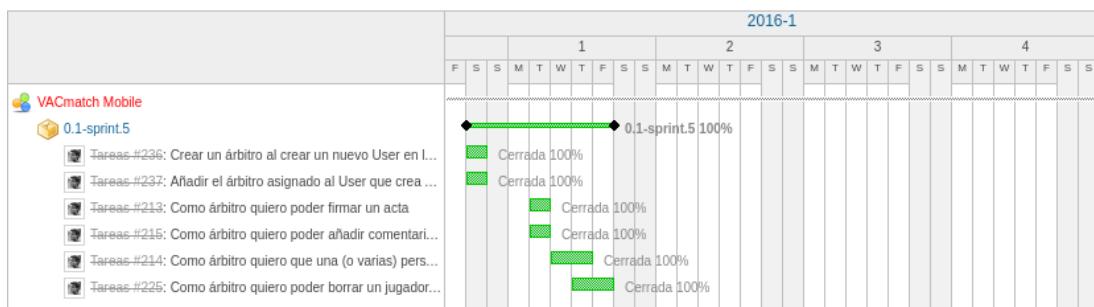

Figura 5.7: Diagrama de Gant do sprint 5

Motivado por isto, producíuse un parón de aproximadamente un mes de duración e ao mesmo tempo comezouse a traballar nunha empresa externa polo que durante este período diminuí considerablemente o tempo dispoñible para continuar co proxecto.

O número de horas total estimado para este período de 6 iteracións é de 189, todo nun total de 5 meses, o que supón unha media aproximada de 2 horas diarias de desenvolvemento.

5.3.1. 6^a e 7ª iteración. Optimización e melloras

Motivado pola inestabilidade xerada polos cambios mencionados anteriormente, non se realizou unha correcta planificación da 6ª iteración e finalmente non foi posible realizar ningunha tarefa polo que se decidíu unir ambas iteracións.

5.3.1.1. Planificación e definición da iteración

Estas iteracións comezan o 14 de Xaneiro de 2016 e rematan o 29 de Febreiro, a pesar de que non se realizou traballo efectivo ata as últimas dúas semanas de Febreiro.

Durante este periodo planificouse unha importante refactorización de código co fin de simplificar certas partes do mesmo, facilitar o mantemento da aplicación e revisar a forma na que se crean os identificadores dos obxectos en base de datos.

5.3.1.2. Revisión e feedback

Como se comentou anteriormente, este foi un sprint marcado por un longo parón de aproximadamente un mes e medio durante o que o proxecto non avanzou nin se obtivo ningún tipo de feedback.

En cambio durante este tempo si se publicaron varias entradas no blog do proxecto co fin de poñer ao día de xeito público os últimos avances do mesmo e contar diversas decisións técnicas que se adoptaron como a selección da licencia para o proxecto, a implementación do sistema de eventos ou a sinatura das actas.

5.3.1.3. Tarefas e seguimento

Durante esta iteración realizáronse poucas tarefas, todas imputadas ao sprint número 7, pero dunha duración considerable como se pode observar no diagrama de Gant da Figura 5.8.

S7.1 Refactorizar servicios.

S7.2 Crear clases para cada entidade.

S7.3 Revisar cómo se crean os identificadores dos obxectos en base de datos.

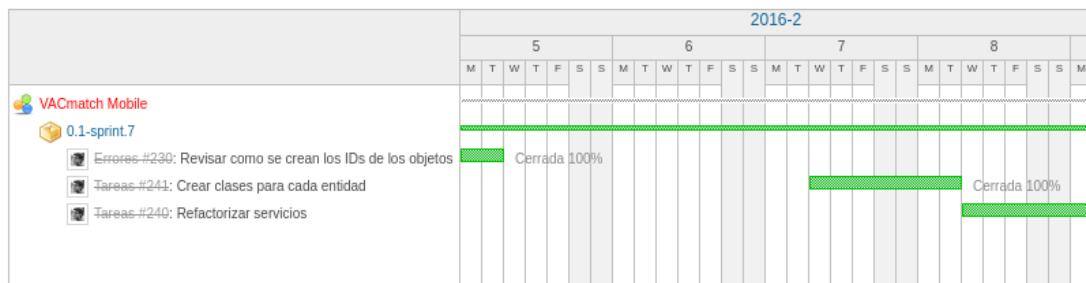

Figura 5.8: Diagrama de Gant do sprint 7

Para a realización de esta iteración planificóuse un total de 22 horas e non se precisou ningunha hora extra para completar o traballo.

5.3.2. 8ª iteración. Testing e integración continua

5.3.2.1. Planificación e definición da iteración

A iteración transcorre entre os días 1 e 14 de Marzo.

Decidiuse engadir tests unitarios para previr futuros erros e facilitar o mantemento da aplicación xa que en todo proxecto de certa embergadura, e máis en proxectos libres nos que calquera pode colaborar, é importante asegurar que os novos cambios que se engadan non xeneren problemas no funcionamento da aplicación.

Relacionado con este tema tamén se planificou a integración do repositorio de código con unha ferramenta de integración continua que facilite a execución de este tipo de probas, en este caso Travis CI.

5.3.2.2. Revisión e feedback

Durante esta iteración foi preciso publicar unha folla de ruta do proxecto no blog do mesmo, requisito fundamental solicitado pola organización do Concurso Universitario de Software Libre no que VACmatch se atopa inscrito dende o mes de Outubro aproximadamente.

É por iso que se fixo unha entrada resumo para mostrar as tarefas existentes no Redmine do proxecto donde se realiza toda a xestión de incidencias así como se resaltou os seguintes pasos a seguir no mesmo, como por exemplo, engadir a internacionalización ou permitir poñer en funcionamento a aplicación nun dispositivo móbil.

5.3.2.3. Tarefas e seguimento

As seguintes tarefas son as realizadas en esta iteración:

S8.1 Engadir tests aos servizos de Eventos, Persoas, Equipos e Actas.

S8.2 Engadir tests aos servizos de Auth, Árbitros e Sinaturas.

S8.3 Engadir integración continua con Travis CI.

S8.4 Engadir campos para confirmar contrasinal e código PIN ao crear un usuario.

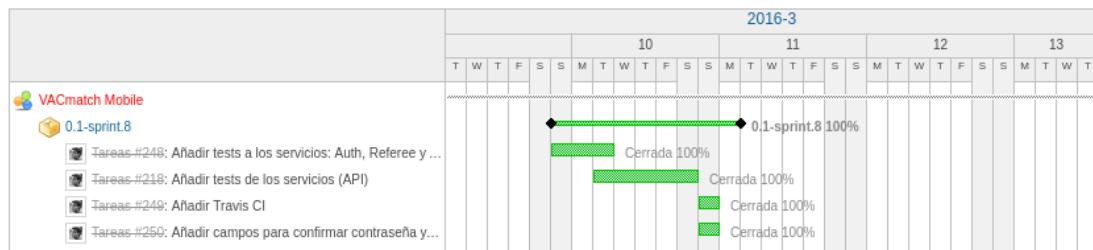

Figura 5.9: Diagrama de Gant do sprint 8

No diagrama da Figura 5.9 pódese observar a evolución das tarefas ao longo do sprint que inicialmente tivo unha planificación de 37 horas pero finalmente alongouse 16 horas extra, obligando a ampliar a xornada de traballo en 2 fines de semana a media xornada co obxectivo de non retrasar a execución das tarefas.

5.3.3. 9^a e 10ª iteración. Inxección de dependencias

Motivado de novo pola inestabilidade e a falta de tempo disponible para realizar o proxecto, finalmente decidíuse integrar de novo estas dúas iteracións en unha.

5.3.3.1. Planificación e definición da iteración

Estas iteracións comezan o día 15 de Marzo e rematan o 25 de Abril.

Detectáronse problemas en Travis xa que non detectaba errores nos tests polo que é o primeiro que había que corrixir.

Tamén se decidiu crear unha barra de notificacións compartida para todos os compoñentes da aplicación e engadíronse estados diferentes para as actas co fin de mostrar cando un encontro non comezou, cando se está a xogar e cando rematou.

Pero a tarefa máis importante xurdíu ao aparecer un problema de dependencias circulares que obligou a engadir unha factoría para realizar inxección de dependencias entre os servizos da aplicación xa que varios, dependían uns de outros.

Finalmente planificouse tamén a corrección de diversos erros detectados na iteración anterior como o feito de non poder eliminar un xogador dun partido sen ter eliminados anteriormente os eventos que ten asignados en ese partido.

5.3.3.2. Revisión e feedback

Durante esta iteración non se publicou ningunha entrada no blog e tampouco se recibiron suxerencias.

5.3.3.3. Tarefas e seguimento

As tarefas definidas para esta iteración son as seguintes:

S10.1 Engadir textos de error na aplicación.

S10.2 Crear barra de notificacións para utilizar en calquera compoñente.

S10.3 Erro: Correxir problema de dependencias circulares.

S10.3.1 Engadir DAOs.

S10.3.2 Engadir Inxección de Dependencias.

S10.4 Erro: Mostrar que o partido remató na acta.

S10.4.1 Engadir estados na Acta.

S10.5 Erro: Como árbitro non debería poder convocar/borrar a un xogador que ten eventos asignados.

S10.6 Erro: Correxir errores varios derivados de engadir inxección de dependencias.

S10.7 Erro: Un evento de comezo de partido non se pode borrar si existe algún outro evento creado.

S10.8 Erro na xestión do estado da Acta.

S10.9 Erro: Travis CI non funciona correctamente

A estimación inicial de horas para esta iteración foi de un total de 78, resultando unha vez máis optimista e permitindo que a diferencia de horas coas reais, 66, poidesen ser reasignadas ao proxecto de VACmatch Web.

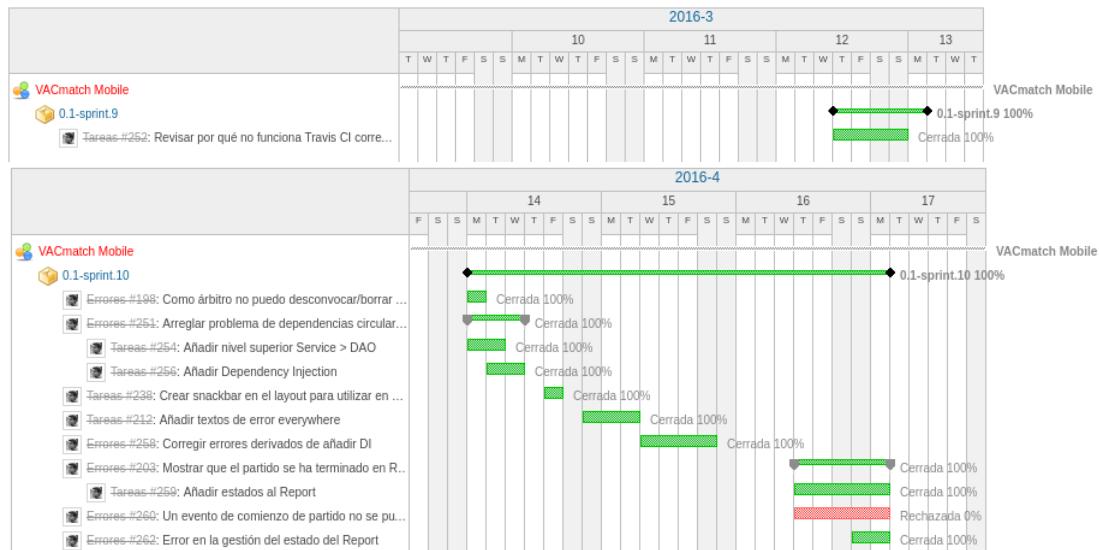

Figura 5.10: Diagramas de Gant dos sprints 9 e 10

5.3.4. Release 0.2.0: Usabilidade en menús

5.3.4.1. Planificación e definición da iteración

Esta iteración transcorre entre o día 25 de Abril e o 9 de Maio, unha iteración cunha única tarefa pero de abondo tamaño para cubrir a totalidade do sprint, centrada en engadir os enlaces que faltaban no menú lateral esquierdo e no superior derecho, certos botóns de retroceso así como correxir diversos erros menores.

5.3.4.2. Concurso Universitario de Software Libre

Así mesmo, durante este iteración recibíuse o “Premio al mejor proyecto de tecnologías móviles” dentro do Concurso Universitario de Software Libre (CUSL), un concurso onde participaron máis de 75 estudiantes de toda España con un total de 47 proxectos de código libre.

Fomos invitados a participar na fase final que tivo lugar os días 5 e 6 de Maio na Universidade de Sevilla na que presentar o proxecto ante representantes de diversas empresas de software libre españolas que tamén participaron con diversas charlas sobre os seus modelos de negocio e as vantaxes do software libre a nivel empresarial.

Foi unha gran experiencia a compartida con tódolos finalistas e asistentes e, por suposto, os custes da viaxe foron subvencionados pola organización e o premio finalmente foi de 300 € en metálico.

Figura 5.11: Finalistas CUSL.

5.3.4.3. Revisión e feedback

Aproveitando a participación no CUSL obtivéronse múltiples consehos e suxerencias, sobre todo en temas concretos de desenvolvemento xa que o xurado realizou unha profunda revisión do código da aplicación.

Entre elas destaca sobre todo a proposta de tratar de cambiar os múltiples callbacks por Promises de Javascript así como outros consellos para facilitar o mantemento do código como evitar encadear demasiados métodos.

Paralelamente publicouse unha entrada no blog no que comentar os diversos problemas xurdidos que obligaron a engadir inxección de dependencias así como a enorme refactorización de código levada a cabo para introducir tests automáticos e integración continua.

5.3.4.4. Tarefas e seguimento

Únicamente se realizou unha tarefa durante este período:

S0.2.0-1 Revisar os links nos menús e engadir información.

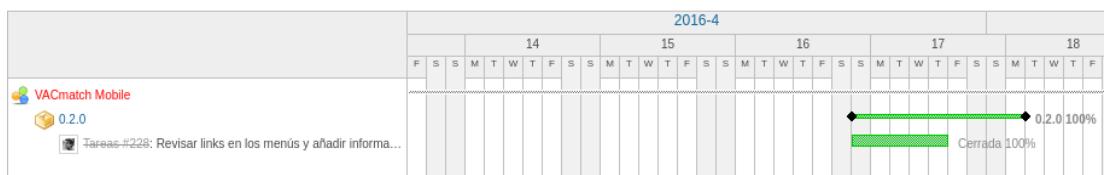

Figura 5.12: Diagramas de Gant da release 0.2.0

Esta tarefa tivo unha planificación moito más reducida do habitual (16 horas) xa que ao

resultar finalistas no CUSL, debeuse viaxar a Sevilla durante un total de tres días.

Finalmente o tempo invertido no desenvolvemento foi un total de 14 horas, aproveitando as 2 horas restantes para preparar a presentación para o concurso.

5.3.5. Release 0.2.1: I18n e app híbrida

5.3.5.1. Planificación e definición da iteración

Esta iteración comeza o día 9 e remata o 24 Maio.

A tarefa de maior tamaño que se planificou nesta iteración foi a internacionalización coa librería React Intl xa que supón modificar tódalas vistas da aplicación.

Posteriormente engadíuse Apache Cordova para permitir crear aplicacions híbridas que funcionen en múltiples sistemas operativos móveis e por suposto, tamén se incluíu no repositorio de código, a documentación sobre cómo arrancar unha base de datos CouchDB para utilizar como backend e sobre cómo realizar a compilación da aplicación para executar nun sistema operativo móvil.

5.3.5.2. Revisión e feedback

Durante esta etapa tampouco se recibiu feedback nin se escribiu ningunha entrada no blog.

5.3.5.3. Tarefas e seguimento

S0.2.1-1 Engadir internacionalización.

S0.2.1-2 Crear app híbrida con Apache Córdova.

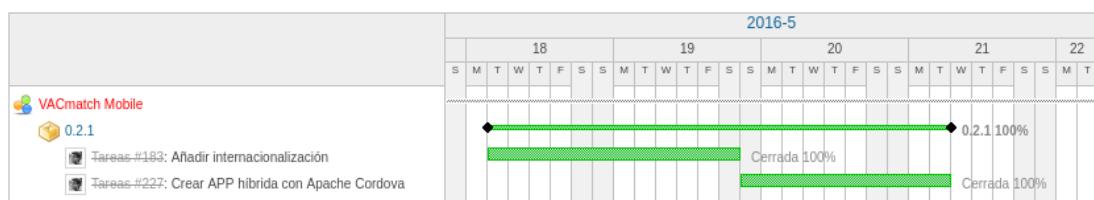

Figura 5.13: Diagramas de Gant da release 0.2.1

A duración estimada da iteración foi de 36 horas e finalmente realizouse en 1 hora máis do previsto que foi imputada como hora extra para non retrasar o desenvolvemento.

5.3.6. Release 0.2.2: Finalización da memoria e revisión de errores

bugfix Memoria a saco

5.3.6.1. Planificación temporal

5.3.6.2. Definición da iteración

5.3.6.3. Revisión e feedback

5.3.6.4. Tarefas e seguimento

Capítulo 6

Fundamentos tecnolóxicos

Índice xeral

6.1. Linguaxes e frameworks empregados	43
6.2. Bases de datos	44
6.3. Estándares de comunicación	44
6.4. Repositorios de código	45
6.5. Ferramentas de xestión	45
6.6. Ferramentas documentais	46

NESTE capítulo móstraranse as diversas tecnoloxías que foron empregadas durante o desenvolvemento do proxecto así como ferramentas de xestión, bases de datos, repositorios de código e ferramentas documentais, todas, tecnoloxías Software Libre.

6.1. Linguaxes e frameworks empregados

ReactJS facebook.github.io/react

React é unha librería de Javascript para a creación de Single Page Applications (SPAs), permitindo crear aplicacións completas que se executen no navegador de forma sinxela a través de diversos componentes que se agrupan e que permiten crear aplicacións multiplataforma.

Reflux github.com/reflux/refluxjs

É unha implementación da arquitectura Flux e que permite un fluxo de datos unidireccional, en lugar do bidireccional que é habitual nas aplicacións web. Permite tamén a creación de Stores nas que se mantién o estado das aplicacións e que permite compartir dito estado entre os diversos componentes da aplicación.

Jest facebook.github.io/jest

É unha ferramente sinxela creada sobre o framework de testing para Jasvascript, Jasmine, que facilita a utilización de mocks e a creación de tests unitarios.

React Intl (i18n) formatjs.io

React Intl é unha ferramenta para facilitar a internacionalización de aplicacíons Javascript e concretamente as aplicacíons baseadas en React.

React Router github.com/reactjs/react-router

Unha librería para o enrutado de aplicacíons baseadas en ReactJS proveendo unha API sinxela con funcionalidades de gran potencia como a carga preguiceira de código ou o enrutado dinámico.

Material UI material-ui.com

Un conxunto de compoñentes para React que implementan o Material Design impulsado por Google, unha nova linguaxe visual baseada na representación en 3D dos obxectos que non deben intersecarse se non que a través de sombras para simular diferentes profundidades, os obxectos debe superpoñerse uns sobre os outros.

6.2. Bases de datos

CouchDB couchdb.apache.org É unha base de datos pensada para web que permite almacenar os datos en formato JSON e acceder aos mesmos a través dun navegador via HTTP, funcionando como unha API REST (Representational state transfer).

Permite múltiples funcionalidades pouco habituais entre os sistemas de xestión de bases de datos como servir aplicacións directamente dende CouchDB así como un sistema de replicación incremental e de detección de conflictos.

PouchDB pouchdb.com

Unha base de datos NoSQL baseada en Javascript e inspirada en CouchDB, pensada para facilitar o funcionamento de aplicacións web de forma offline.

PouchDB permite almacenar os datos localmente no navegador web cando non hay conexión a internet e sincronizar de forma sinxela ditos datos en remoto con CouchDB e outros servidores compatibles.

6.3. Estándares de comunicación

JSON couchdb.apache.org

É un formato estándar para o intercambio de datos e que pola súa simplicidade estase a imponer como formato habitual por exemplo, para a comunicación con APIs Rest e debido a súa similitude coa definición de obxectos en Javascript, permite que sexa tremadamente sinxelo traballar con él dende esta linguaxe.

6.4. Repositorios de código

Gerrit gerritcodereview.com

Gerrit é un repositorio de código baseado no sistema de control de versións Git e centrado en proveer un xeito sinxelo de realizar revisións de código dende unha plataforma web. Foi utilizado durante o desenvolvemento do prototipo da aplicación pero finalmente decidíuse trasladar o código a GitHub para facilitar a colaboración de outros posibles desenvolvedores.

GitHub github.com

GitHub é un repositorio de código que se está a convertir no lugar máis importante de publicación de aplicacións Software Libre e que permite aloxar proxectos como o presente, de forma totalmente gratuita. Cómprase destacar que esta é a única ferramenta utilizada para o desenvolvemento do proxecto que non é software libre pero si proporciona unha visibilidade de cara a comunidade de gran importancia neste tipo de proxectos.

6.5. Ferramentas de xestión

Git git-scm.com

É un sistema de control de versións software libre con grandes funcionalidades e que é utilizado en millóns de proxectos. Aporta unha versatilidade enorme ao ser distribuído, permitindo traballar incluso de forma offline.

Gulp gulpjs.com

Un sistema que permite a automatización de tarefas durante o desenvolvemento de aplicacións como por exemplo compilar automáticamente o código Javascript escrito na súa última versión á versión máis antiga para que poida ser executada por calquera navegador web.

Babel babeljs.io

É un compilador de Javascript que permite a traducir código fonte escrito no estándar ECMAScript 6 a ECMAScript 2015, soportado pola gran maioría de navegadores.

Browserify browserify.org

É unha ferramenta que permite escribir os módulos da aplicación como se fosen módulos para unha aplicación escrita en Node.js e que os compila para poder ser utilizados no navegador web.

Redmine redmine.org

É unha ferramenta de xestión de proxectos flexible, multiplataforma e software libre con diversos plugins para facilitar a planificación de iteracións e traballar con metodoloxías áxiles de desenvolvemento.

Travis CI travis-ci.org

É unha ferramenta de integración continua que permite automatizar a execución de tests

ou o despregamento automático de código. Ademais dispón dunha integración con Github polo que resulta moi sinxelo automatizar estas tarefas.

Docker [docker.com](https://www.docker.com)

É un sistema que permite empaquetar e despregar de xeito sinxelo aplicacións coas súas dependencias en unidades estándar chamadas contenedores, abstraendo e automatizando a virtualización da plataforma na que correrá a aplicación.

Atom atom.io

Un editor de texto software libre deseñado inicialmente por GitHub e centrado na súa extensibilidade gracias a un sinxelo sistema de plugins. Ademais, no ecosistema de ReactJS, existen compoñentes para Atom co obxectivo de facilitar a edición de aplicacións React, elaboradas polos mesmos impulsores da propia librería.

Apache Cordova cordova.apache.org

Unha ferramenta de desenvolvemento que permite usar tecnoloxías web estándar (HTML, CSS3 e Javascript) para crear aplicacións móveis multiplataforma.

6.6. Ferramentas documentais

LaTeX [latex-project.org](https://www.latex-project.org)

Un sistema para a composición de documentos que inclúe todo tipo de funcionalidades para a edición de textos científicos ou técnicos, moi adecuado para este proxecto e que xenera documentos de xeito sinxelo e automáticamente estructurados.

Dia dia-installer.de

É unha aplicación para a creación de diagramas entre os que se atopan os diagramas UML e que permite a exportación dos mesmos a imáxenes vectoriais.

Capítulo 7

Deseño e implementación

Índice xeral

7.1.	ReactJS e Flux	48
7.1.1.	Introdución e elección da tecnoloxía	48
7.1.2.	Elementos básicos	49
7.1.3.	Estructura da aplicación	51
7.2.	Bases de datos e funcionamento offline	52
7.2.1.	PouchDB	53
7.2.2.	CouchDB	53
7.2.3.	Sincronización e xestión de conflictos	53
7.3.	App híbrida con Apache Cordova	53
7.4.	Interface gráfica e usabilidade	55
7.4.1.	Elementos comúns	55
7.4.2.	Iniciar sesión	60
7.4.3.	Listado de actas	60
7.4.4.	Acta	61
7.4.5.	Finalización do encontro	64
7.4.6.	Modificación de estilos	65
7.5.	Multideporte	66
7.5.1.	Deporte	66
7.5.2.	Roles de usuarios	67
7.5.3.	Eventos	67
7.6.	Deseño da DB	69
7.7.	I18n	70
7.8.	Inxección de dependencias	70
7.9.	Testing e Integración continua	71
7.9.1.	TDD e BDD	72
7.9.2.	Jest	72
7.9.3.	Travis CI	75

NESTE capítulo veremos os detalles de deseño e implementación de diversas partes do proxecto e falaremos das decisións tomadas con respecto a utilización das múltiples tecnoloxías utilizadas.

Comezaremos facendo unha pequena introducción á terminoloxía e ás tecnoloxías utilizadas no proxecto na Sección 7.1, xa que resulta fundamental para comprender as diversas explicacións técnicas sobre o deseño e a implementación.

Falaremos tamén das bases de datos non relacionais na Sección 7.2, comentaremos a necesidade da creación da aplicación como App híbrida e todo isto seguido dunha extensa análise sobre a usabilidade e as múltiples decisións que se tomaron ao respecto, debido a gran importancia que ten este campo dentro do proxecto.

Por último tamén comentaremos algúns conflitos que xurdíu durante o desenvolvemento a nivel de dependencias de paquetes ou testing e as decisións que se tomaron para solventalos.

7.1. ReactJS e Flux

7.1.1. Introdución e elección da tecnoloxía

Actualmente o mundo das aplicacíons móbiles está en pleno crecemento e cada vez é máis sinxelo ver cómo pequenos comercios ou incluso eventos de ocio como festivais de música ou conferencias, teñen a súa propia aplicación móvil¹.

A sociedade está a eliminar un soporte tradicional como é o papel, en tódolos aspectos da vida, dende a publicidade ata a propia xestión do traballo, e todo estase a dixitalizar, facilitando o traballo humano e reducindo os custes a medio prazo.

Neste contexto decidíuse optar por realizar unha aplicación móvil híbrida, con tecnoloxías web, xa que se pode observar un movemento nos últimos anos cara este tipo de tecnoloxías que permiten desenvolver únicamente unha aplicación e executala nos diversos sistemas operativos móbiles existentes, sen ter que desenvolver unha aplicación concreta para cada un de eles.

Tras unha análise das diversas linguaxes e frameworks que podían ser utilizados para este fin, finalmente optouse por utilizar ReactJS pola sua flexibilidade fronte a outras alternativas como AngularJS ou EmberJS.

Estas alternativas céntranse en ofrecer un framework moi completo buscando cubrir todos os aspectos de unha aplicación como o enrutado de urls, a internacionalización ou os servizos, fronte a React que únicamente trata de cubrir a xestión das vistas e do seu estado, dando total liberdade para escoller a tecnoloxía que se precise para o resto de compoñentes da aplicación.

Así mesmo tamén cómpre destacar a existencia de React Native, unha tecnoloxía baseada en React que permite crear aplicacíons móbiles con tecnoloxías web e con unha experiencia de

¹Eventos como o FOSDEM, a LibreCon ou OpenExpo xa dispoñen de aplicacíons móbiles para facilitar os asistentes organícen as actividades ás que asistirán.

usuario exactamente igual a unha aplicación nativa tradicional.

Unha vez seleccioado React, optamos por seguir a arquitectura máis habitual dentro de este tipo de aplicacóns, Flux, a través da librería Reflux.

7.1.2. Elementos básicos

7.1.2.1. Compoñentes de React

React é unha librería de Javascript que nos permite xestionar de xeito sinxelo as vistas da nosa aplicación a través de diversos elementos denominados compoñentes.

React permítenos escribir os nosos compoñentes con unha sintaxis moi similar a HTML pero posteriormente traduce esta sintaxis a código javascript habitual polo que podemos decir que estamos escribindo páxinas web únicamente con funcións de javascript.

A idea principal é reutilizar e agrupar compoñentes para formar o que tradicionalmente chamamos vistas e que a súa vez poden ter un estado. Este estado pode variar modificando as vistas, como por exemplo cando se engade un novo gol na lista de eventos e React encárgase de volver a renderizar únicamente a parte da vista que cambiou, polo que é tremendaente eficiente.

7.1.2.2. Arquitectura Flux

Flux [Bod16] é unha arquitectura que básicamente propón o esquema mostrado na Figura 7.1.

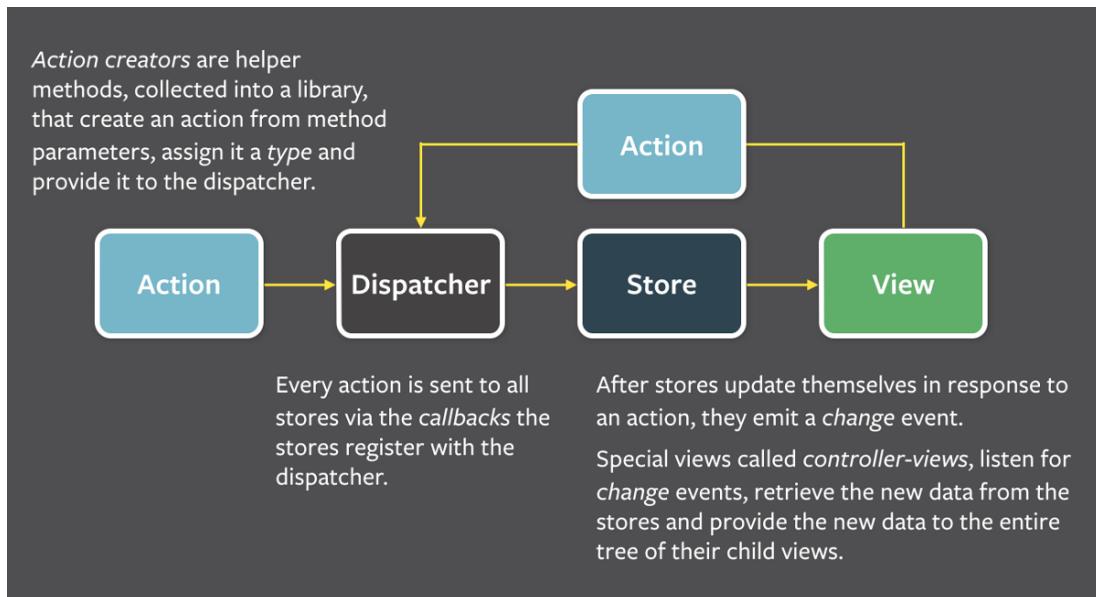

Figura 7.1: Esquema da arquitectura Flux

Unha aplicación que opte por seguir esta arquitectura debe conter os seguintes compoñentes:

7.1.2.2.1. Actions A vista atópase formada por unha serie de componentes de React que son capaces de disparar as Actions, por exemplo ao pulsar un botón, e que funcionan de xeito similar a eventos, notificando ao Dispatcher cando se produce a súa execución.

7.1.2.2.2. Dispatcher O Dispatcher é o encargado de recibir e enrutar as Actions disparadas cara as Stores.

7.1.2.2.3. Stores Estas Stores son as encargadas de xestionar o estado dos componentes e toda a lóxica necesaria para actualizar o estado co novo cambio.

Se por exemplo ao pulsar un botón debería cambiar un texto que está no componente, poderíamos ter este texto almacenado no estado dentro dunha Store e inicializado a un valor baleiro. Unha vez se fai click no botón, unha Action chamará a unha Store que é a que contén a información sobre cómo cambiar o texto do estado e React encargarase de volver a pintar o novo valor do estado, dentro do seu componente.

7.1.2.3. Implementación de Flux. Reflux.

Flux é unha arquitectura, unha especie de patrón de desenvolvemento pero existen diversas implementacións da mesma e neste proxecto decidímonos por utilizar Reflux².

O funcionamento é moi similar pero con algúns matices; por exemplo, non existe un único Dispatcher central que enruta as Actions se non que todas as Stores están escutando e reaccionan cando teñen un método para responder a Action.

Vexamos un exemplo práctico:

Listing 7.1: Exemplo de Action.

```
let TextActions = Reflux.createActions([
  "updateText"
])
```

Definiríamos unha Action (Fragmento de código 7.1). que queremos lanzar para tratar de actualizar o texto e crearíamos unha Store (Fragmento de código 7.2) que escute as TextActions e que implemente unha función onUpdateText que será a que reciba o novo valor e actualizará o estado.

Listing 7.2: Exemplo de Store.

```
let TextStore = Reflux.createStore({
  listenables: TextActions,
  init: function () {
    this.state = ''
  },
  getInitialState: function () {
```

²Reflux github.com/reflux/refluxjs

```

        return this.state
    },
    onUpdateText: function (newText) {
        this.state = newText
        this.trigger(this.state)
    }
})

```

Por último definir o componente (Fragmento de código 7.3). Este deberá incluir unha lista de mixins onde indicarlle cales son as Stores que reaccionan ante eventos lanzados dende este componente, neste caso, a TextStore.

O componente tamén terá un método render no que definir o que poderíamos chamar informalmente a “vista” do que queremos renderizar, e que inclúe un enlace para cambiar o texto mostrado.

Dito enlace reacciona cando se fai click e chama ao método handleChangeTextClick que lanza a Action para que a Store a intercepte, cambie o estado e React renderice de novo, únicamente o que cambiou.

Listing 7.3: Exemplo de componente de React.

```

let EndReport = React.createClass({
    mixins: [
        Reflux.connect(TextStore, 'text')
    ],
    handleChangeTextClick: function () {
        TextActions.updateText('Nuevo texto a renderizar')
    }
    render: function () {
        return (
            <p>{this.state}</p>
            <a onClick={this.handleChangeTextClick}>Change text</a>
        )
    }
})

```

7.1.3. Estructura da aplicación

A continuación móstranse os diversos elementos xerais que contén a aplicación, as carpetas principais e certos ficheiros fundamentais na execución da aplicación.

tests Carpeta onde se poden atopar os tests da aplicación. De momento só se dispón de tests da capa de servizos.

i18n Nesta localización pódese atopar a internacionalización, coas cadeas dentro da subcarpeta de “messages” e coa descripción das mesmas para cada componente de React dentro de “descriptors”, coa idea de darlle contexto e facilitarlle ao tradutor a súa labor.

cordova app Aquí podemos atopar a configuración para compilar a aplicación aos diversos dispositivos móbiles.

src/app Estrutura principal da aplicación

Actions Lista de ficheiros con accións a disparar, agrupados cada un pola store que o implementa.

API Contén a configuración, as urls da aplicación e a factoría utilizada para a inxección de dependencias dos servizos que explicaremos máis adiante.

Components Lugar onde se poden atopar todos os componentes que forman as vistas da aplicación.

Daos Entidades que abstraen dos servicios a definición do acceso a base de datos, facilitando que sexa sinxelo cambiar dita base de datos se é preciso.

Models Contén a definición dos modelos da aplicación, tanto as entidades que se almacenan en base de datos como de certas clases que son utilizadas pola aplicación, como por exemplo as que definen os deportes ou a implementación dos tipos de eventos.

Services Estas clases conteñen a lóxica de negocio da aplicación.

Stores Lista de ficheiros que conteñen e xestionan o estado da aplicación. Cómpre diferenciar a lóxica de negocio, que se almacena nos servizos, da xestión do estado dos componentes de React que podemos atopar nas Stores.

app.js Ficheiro de inicialización da aplicación que se encarga de arrancar o enrutador e executa a aplicación ben en modo web ou ben en modo aplicación móvil en función da configuración definida.

router.jsx É o encargado de poñer en relación as urls da aplicación cos componentes que corresponden a cada unha e onde se introduce tamén, a información sobre a internacionalización.

7.2. Bases de datos e funcionamento offline

O mundo das bases de datos está a cambiar enormemente nos últimos anos coa aparición das bases de datos non relacionais [Tiw11], neste caso concreto, era preciso dispoñer de unha base de datos no cliente que permitise almacenar os datos das actas dos encontros de forma offline xa que o árbitro do encontro, pode non ter cobertura e debería poder cubrir a súa acta da mesma forma.

Ante este requisito cabe pensar en bases de datos lixeiras como SQLite que se utilizan habitualmente nas aplicacións móbiles pero ditas bases de datos non poden ser executadas directamente nun navegador web, polo que finalmente se optou por utilizar PouchDB, unha base de datos orientada a documentos e creada sobre o GlobalStorage³ do navegador, pensada dende o primeiro momento para crear aplicacións web que funcionen de forma desconectada.

³Un obxecto que mantén múltiples áreas de almacenamento privado para almacenar datos durante un largo período de tempo

7.2.1. PouchDB

As actas electrónicas son documentos que unha vez sexan creadas, apenas serán modificadas e neste tipo de información, son as bases de datos orientadas a documentos as que presentan un mellor rendemento.

A elección de PouchDB⁴ foi sobre todo motivada por ser tremendamente lixeira, multianvador e sobre todo, facilitar a sincronización contra unha base de datos remota, neste caso, CouchDB.

7.2.2. CouchDB

CouchDB⁵ é a base de datos non relacional que se utiliza como base de datos central en remoto, e coa cal sincronizará PouchDB que se atopa no navegador web do cliente.

Esta base de datos é tremendamente versatil e sinxela de utilizar xa que implementa unha API REST e, a forma de interactuar con ela basease simplemente en enviar documentos JSON a través de sinxelas peticións HTTP cara a súa API.

Destaca pola súa extensa comunidade e por ser altamente dispoñible e tolerante a erros pero eventualmente inconsistente, áinda que foi crítico na súa elección a xestión que CouchDB fai dos conflictos de datos e que comentamos a continuación

7.2.3. Sincronización e xestión de conflictos

Probablemente o maior reto á hora de enfrentarse a unha aplicación con funcionamento offline é a xestión de conflictos entre os datos.

En este caso en concreto, existe a problemática de que por múltiples motivos, un acta pode ser modificada en dous lugares ao mesmo tempo, tanto polo árbitro no seu teléfono como pola persoa encargada da xestión da federación polo que resulta imprescindible non perder información e ser capaces de mostrarlle a totalidade da información ao xestor da federación para que este poida seleccionar cales datos son os reais.

Neste punto é donde CouchDB resulta moi útil xa que a propia base de datos se encarga de almacenar unha árbore co histórico de revisíons que se producen sobre un documento e así se poderían mostrar ao usuario para que seleccione a correcta en caso de conflicto.

7.3. App híbrida con Apache Cordova

O obxectivo do proxecto é poder utilizalo en múltiples dispositivos móbiles co fin de facilitar que calquera árbitro poida utilizala independentemente do sistema operativo que teña o seu teléfono ou tableta.

⁴PouchDB pouchdb.com

⁵CouchDB couchdb.apache.org

É por isto que é fundamental a utilización dun sistema que permita este desenvolvemento multiplataforma como é o caso de Apache Cordova⁶ que, ademáis, facilita o acceso aos elementos do dispositivo como sensores, datos, estado de rede... a través dunha serie de APIs estandar.

Actualmente non se está a utilizar ningunha de estas funcionalidades pero si é posible que nun futuro cercano se decidan implementar novas características que si precisen o acceso a este tipo de elementos como pode ser por exemplo, o micrófono, para que o árbitro poida gardar as incidencias dun partido como notas de voz en lugar de escribelas.

Na Figura 7.2 podemos ver un esquema da arquitectura dunha aplicación sobre Apache Córdova.

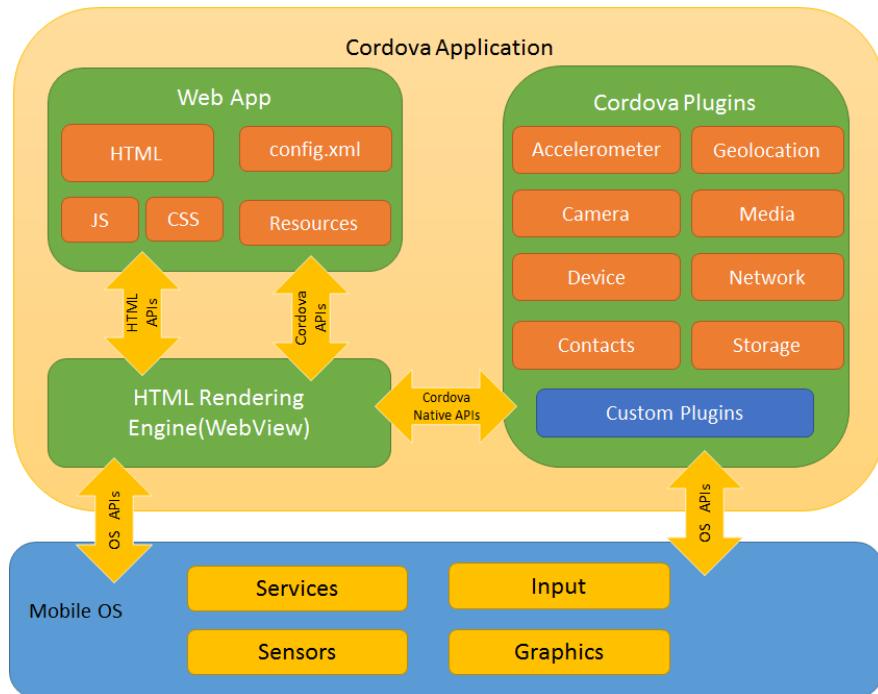

Figura 7.2: Arquitectura de unha aplicación con Apache Cordova

Básicamente a aplicación executase como unha aplicación web normal sobre un WebView, un motor de renderizado de HTML que pode interactuar coas APIs nativas do dispositivo a través dunha serie de plugins que Cordova provee.

Para executar a aplicación únicamente é preciso crear un proxecto de Cordova, engadir os ficheiros da aplicación, as plataformas para as que se desexe xerar o proxecto e construilo.

⁶Apache Cordova cordova.apache.org

7.4. Interface gráfica e usabilidade

A importancia da interface gráfica en este proxecto é crucial, debido a que a aplicación será utilizada por persoas de un amplísimo rango de idades, a usabilidade é o valor máis importante.

A nivel de deseño a aplicación separase en catro grandes bloques:

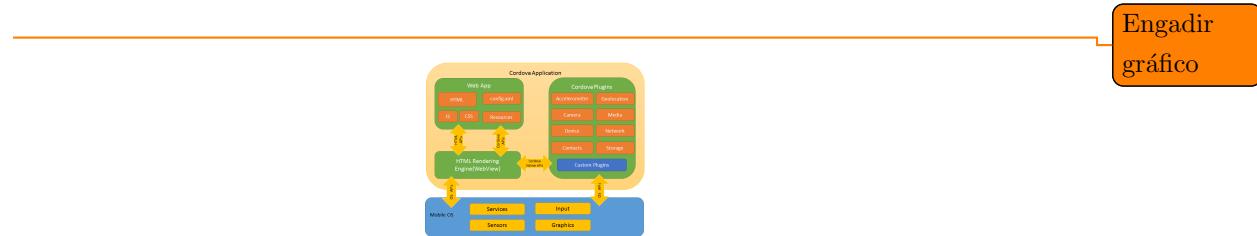

Figura 7.3: Estructura da aplicación gráficamente.

7.4.1. Elementos comúns

Para facilitar o desenvolvemento da aplicación creáronse varios compoñentes de React xenéricos que permiten realizar tarefas comúns a múltiples partes da aplicación, e polo tanto, que son utilizados dende outros compoñentes de React.

7.4.1.1. Menú lateral esquierdo

É o menú principal da aplicación e que se mostra ao pulsar no botón superior esquierdo dende a maior parte de vistas.

Como se pode ver na Figura 7.4, este menú desplegable mostra actualmente o logotipo de VACmatch e unha serie de enlaces entre os que se atopan as páxinas de configuración e a páxina "acerca de".

Para xestionar os enlaces que se mostran en cada páxina de forma internacionalizada, e para permitir dispoñer dos elementos nun sitio centralizado, creouse o compoñente `LeftMenuItem`. Este compoñente contén varias listas con items para introducir dentro do menú lateral esquierdo e que se poden editar ou engadir outras se é preciso.

Utilízase tamén a `MenuStore` para xestionar os elementos que se atopan actualmente no menú e pódese utilizar a Action `setLeftMenu` para modificar os elementos que o compoñen en calquera momento, por exemplo, ao entrar en unha nova vista.

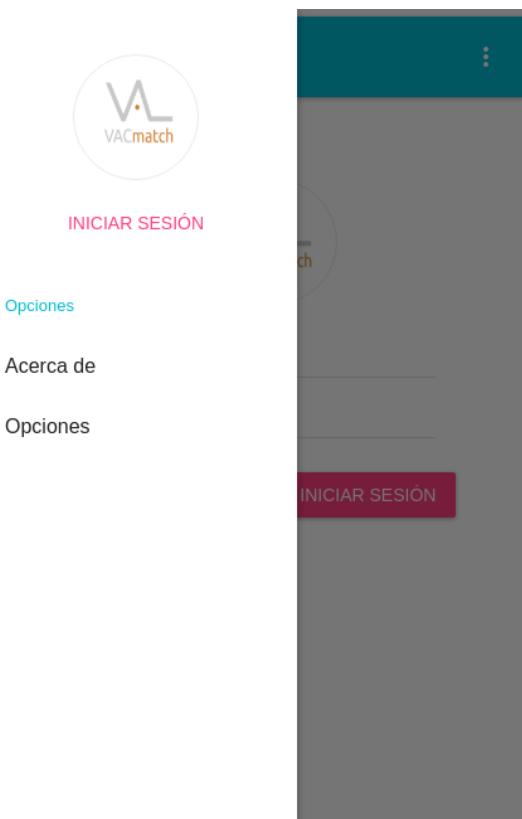

Figura 7.4: Menú lateral esquierdo.

7.4.1.2. Enlaces do menu superior dereito

O funcionamento de este menú é moi similar ao anterior só que este non dispón de compoñente propio e únicamente é preciso chamar a Action `setRightMenu` para colocar a listaxe cos novos elementos a mostrar no menú desplegable como se ve na Figura 7.5

A función debe recibir unha lista de obxectos que conterán os seguintes atributos:

text Texto a mostrar polo item.

url Url a onde ir ao facer click no elemento.

callback Función de callback que se executará unha vez se redirixa a aplicación á url indicada (Opcional).

7.4.1.3. Información e axustes

Toda aplicación debe conter un apartado de información sobre a mesma, e en este caso móstrase ademais as diversas redes sociais do proxecto e o repositorio de código en GitHub para que calquera poida contribuir ao mesmo.

Figura 7.5: Menú desplegable dereito.

Por outro lado tamén se ten en conta que toda aplicación debe ser personalizable en certa medida, de momento non se dispón de opcións máis ca cambiar de idioma pero cando exista a necesidade de incorporar novos elementos de configuración, este será o apartado onde os usuarios poderán modificar ditas opcións.

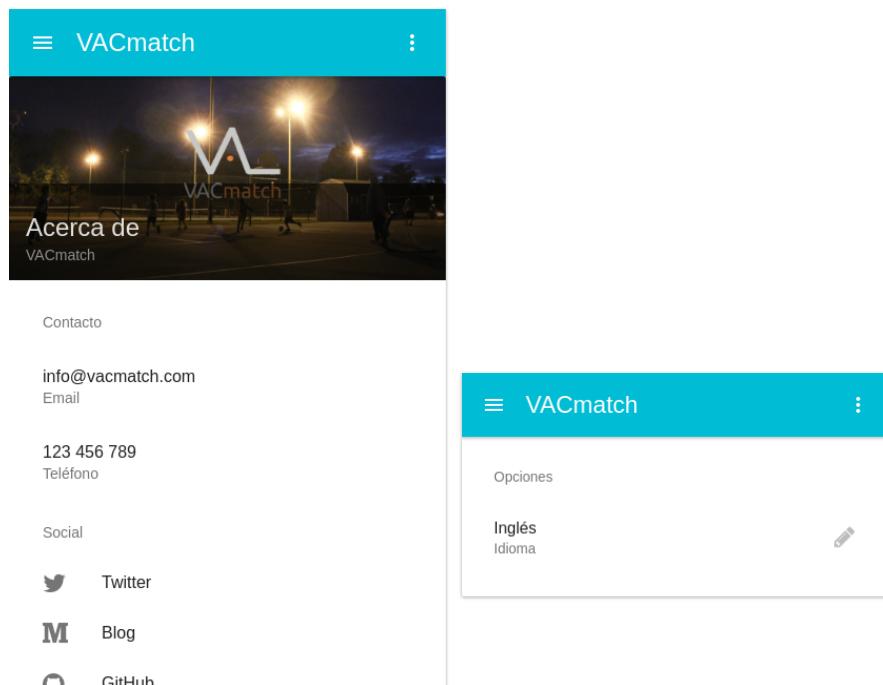

Figura 7.6: Ventás de información e axustes.

7.4.1.4. Barra de notificacións

Inicialmente xurdíu a necesidade de comunicarlle ao usuario os errores que se producen na aplicación, casos concretos como introducir un usuario incorrecto ou tratar de eliminar un evento de comezo de partido antes de eliminar o de fin do mesmo, deben mostrar un aviso ao usuario.

É por iso que se decidíu crear unha “Barra de notificacións” (Figura 7.7), unha pequena ventá que xurde a modo de aviso na parte inferior da pantalla durante uns segundos para mostrar información.

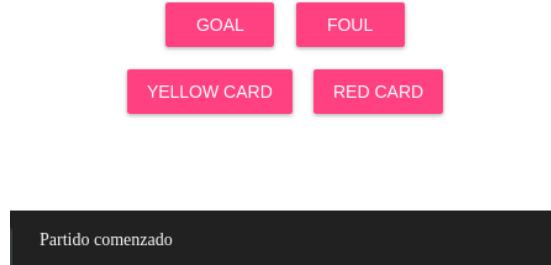

Figura 7.7: Barra de notificacións.

Inicialmente pensouse para mostrar os errores pero tamén resulta de utilidade a hora de mostrarlle outra información ao usuario como cando un evento é engadido correctamente.

As novas mensaxes son almacenadas na SnackbarStore creada para o caso, que permite diferenciar as mensaxes de erro e as de información, facendo que a implementación da barra sexa moi sinxela como se mostra no Fragmento de código 7.4.

Listing 7.4: Barra de notificacións.

```
let SnackBarItem = React.createClass({
  mixins: [
    Reflux.connect(SnackBarStore, 'snackBar')
  ],
  onStatusChange: function (status) {
    this.refs.snack.show()
  },
  componentDidMount: function () {
    this.listenTo(SnackBarStore, this.onStatusChange)
  },
  render: function () {
    return <Snackbar key={'generic-snackbar'}
      ref='snack'
      message={this.state.snackBar.message}
      autoHideDuration={4000} />
  }
})
```

7.4.1.5. Autenticación

A autenticación é fundamental en esta aplicación xa que únicamente os usuarios con acceso poden crear ou modificar actas, neste contexto foi preciso crear un compoñente de autenticación

que se encargue de realizar a comprobación de se o usuario iniciou sesión na aplicación sempre que se carguen os compoñentes.

Creouse unha clase sinxela que deben extender aqueles compoñentes que só poidan ser accedidos se o usuario está autenticado, o “AuthenticatedComponent” (Fragmento de código 7.5) e que redirixe a aplicación cara páxina de iniciar sesión, no caso de non poder atopar un usuario activo na sesión.

Listing 7.5: Compoñente de autenticación.

```
export default (ComposedComponent) => {
  let AuthenticatedComponent = React.createClass({
    mixins: [
      Reflux.connect(AuthStore, 'auth'),
      History
    ],
    componentWillMount: function (transition) {
      if (config._env !== 'development') {
        // This method is called before transitioning to this component.
        // If the user is not logged in, we'll send him or her to the Login page.
        if (!AuthStore.isLoggedIn()) {
          this.history.pushState(null, urls.login.show)
        }
      }
    },
    render: function () {
      return (
        <ComposedComponent
          {...this.props} />
      )
    }
  })
  return AuthenticatedComponent
}
```

Ao mesmo tempo, este compoñente permítenos aportar unha funcionalidade diferente en caso de atoparnos en modo “desenvolvemento”, saltando a comprobación de se o usuario ten sesión iniciada e permitíndonos acceder a calquera páxina sen ter que iniciar sesión cada vez que se recarga a páxina.

7.4.1.6. Lista de pestanas

Durante o desenvolvemento percatámonos de que é habitual a necesidade de utilizar unha lista de elementos divididos en varias pestanas, tanto á hora de mostrar a lista de xogadores dos equipos como a hora de asinar un acta ou engadir novos eventos.

É por isto que se creou un compoñente xenérico que permite incorporar unha lista de pestanas e unha lista de elementos para cada unha de elas, xenerando de xeito sinxelo e xenérico estas

vistas. Pódense introducir en elas calquera calquera tipo de elemento sempre que se encontre envolto dentro de un tipo xenérico definido como Item.

7.4.2. Iniciar sesión

Na Figura 7.8 podemos atopar a páxina inicial da aplicación que permite a un usuario iniciar sesión cos seus datos de acceso así como, pulsando o botón de rexistro, crear un novo usuario dentro da aplicación que lle permita xestionar actas de xeito manual.

Entre os múltiples parámetros que o usuario pode cubrir, atópase un código PIN que lle permitirá asinar as actas dos encontros que arbitre.

Cómpre mencionar que, á parte das páxinas de configuración da aplicación e de “acerca de”, esta é a única vista accesible para usuarios sen autenticar e calquera intento de acceso a algunha do resto de páxinas, redirecionará ao usuario cara esta páxina de inicio de sesión.

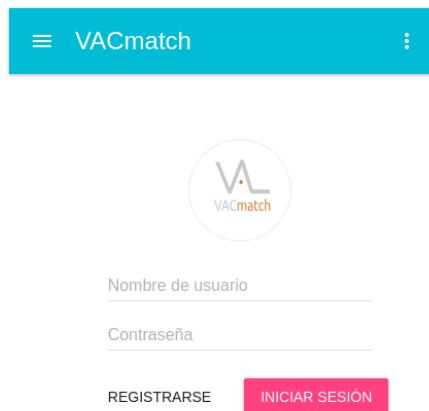

Figura 7.8: Vista de inicio de sesión.

7.4.3. Listado de actas

Nesta sección podemos ver a lista de actas que un árbitro ten asignadas na Figura 7.9, divididas en dúas pestanas, por un lado as de próximos partidos a arbitrar e por outro aquellas nas que o encontro xa remató e que non é habitual que sexan accedidas.

Cada un dos elementos permítenos modificar a información básica da acta, tanto o nome dos equipos como o lugar de celebración ou a data por se é preciso edita ditos datos, permitindo do mesmo xeito eliminar a acta e tódolos elementos que a compoñen.

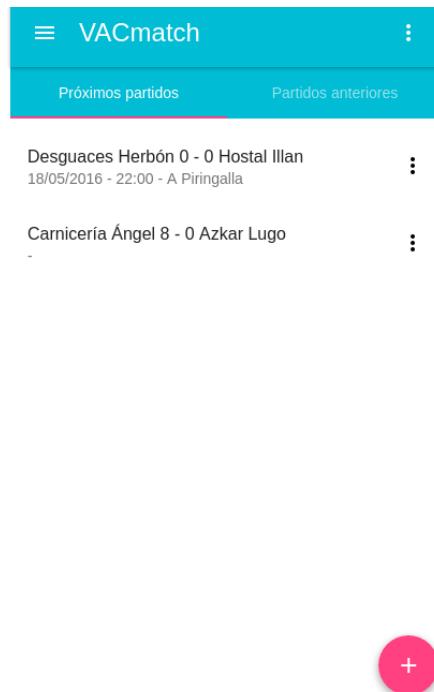

Figura 7.9: Listado de actas.

Ademais, esta páxina danos a opción de engadir unha nova acta se é preciso, unha funcionalidade imprescindible xa que por múltiples razóns poderíase dar o caso de que a aplicación de un árbitro non sincronice as súas actas coas existentes na base de datos da federación, polo que o árbitro debe poder crear un acta baleira de xeito manual incluso sen ter conexión a internet.

7.4.4. Acta

Esta é a parte central da aplicación, con total seguridade será o lugar onde os usuarios pasarán a gran mayoría do seu tempo de uso da aplicación xa que é o punto central do desenvolvemento dun partido.

A acta dun encontro deportivo é un elemento con gran cantidade de información e que pode ser visualizada sen apenas esforzo xa que se atopa toda representada únicamente en unha folla de papel.

É por iso que dende o primeiro momento se tiña claro que había que tratar de manter esa sinxeleza de uso pero, evidentemente, era imposible acceder a toda esa información en un só golpe de vista dentro de un soporte de un tamaño tan pequeno como é un teléfono móvil.

Entón o enfoque foi un pouco diferente e tratouse de facer que o proceso de cubrir un acta resultase o máis interactivo posible, mostrando na pantalla central únicamente a información indispensable para o árbitro que está a cubrila.

O deseño final pódese ver na Figura 7.10 na que se mostran os seguintes campos:

- Os nomes dos equipos que están a competir con un enlace para ver os seus xogadores.
- Dous campos de resultados.
- Un cronómetro.
- Un botón para comenzar o encontro e xestionar o cronómetro unha vez comezou.
- Un botón de edición
- Un botón para mostrar os eventos que ocorreron.
- Botóns para engadir un dos diversos eventos que poden ser utilizados para este encontro

Figura 7.10: Vista principal de un acta.

7.4.4.1. Convocar xogadores

Nas accións habituais que debe realizar un árbitro, o primeiro paso é cubrir no papel os nomes dos xogadores que se atopan presentes no encontro coas fichas identificativas que cada un de eles aporta.

Como o obxectivo é eliminar o papel e simplificar o traballo do árbitro e da federación, a acta do encontro contén tódolos xogadores que se atopan inscritos no equipo correspondente coa sua foto como se pode ver na Figura 7.11, polo que xa non son precisas as fichas en papel de cada un de eles e o árbitro non ten que escribir os nomes dos integrantes dos equipos, se non que únicamente debe seleccionar cales de eles se atopan no campo.

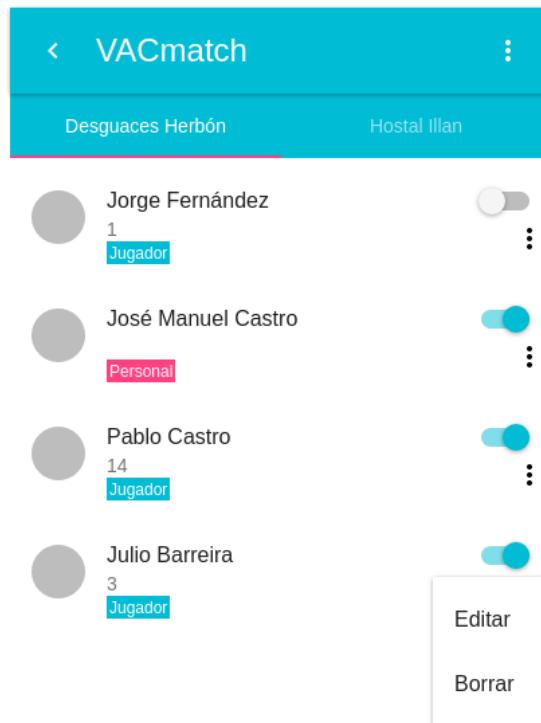

Figura 7.11: Seleccionar xogadores presentes no encontro.

Tamén ten a posibilidade de editar o dorsal do xogador para este encontro en concreto xa que en algunhas competicións é habitual que os xogadores cambien de camiseta segundo o partido.

Por último existe a opción de engadir un novo xogador de xeito manual, útil para o caso no que o árbitro teña que crear un acta manualmente ou para cando un novo xogador é engadido a un clube pero non é dado de alta na aplicación a tempo, e se o árbitro accede, este pode ser engadido a acta de xeito manual e competir sen problemas.

7.4.4.2. Inicio e fin do partido

O seguinte paso á hora de xestionar a acta dun encontro é indicar cando comeza o mesmo, para isto o usuario dispón de un botón que só se mostra cando non comezou aínda dito partido e que se encarga de introducir un evento de comezo.

No momento en que se comece o partido, atoparase dispoñible o botón que permite arrancar e deter o **cronómetro**, co fin de poder xestionar o encontro de xeito interactivo e que tódolos eventos introducidos leven incorporado o momento no que se produciron.

Non é obligatorio utilizar o cronómetro polo que os eventos poden ser engadidos en calquera momento e non se almacenará o minuto no que se produciron.

Do mesmo xeito, pódese engadir un evento de fin de encontro nunha das opcións desplegables do menú superior dereito e que redirixirá ao árbitro a páxina de asinado de acta.

7.4.5. Finalización do encontro

Cando un árbitro decide rematar un encontro, accederá a esta última vista da aplicación que podemos ver na Figura 7.12 onde poderá engadir un texto coa información de posibles **incidencias** que ocorreran durante o encontro e que deben ser postas en coñecemento da federación, como algúin tipo de agresión ou o motivo polo que un partido tivo que ser finalizado antes de tempo.

Figura 7.12: Fin de encontro.

Dende o menú superior dereito pódese acceder directamente aos eventos que ocorreron durante o partido. Isto resulta útil para mostrarlle as persoas que asinan a acta toda a información da acta para que poidan confirmar que realmente os eventos gardados na mesma, son certos.

A vista ten varias pestanas, unha para o árbitro e outra para cada un dos equipos, onde poderán asinar a acta tantas persoas como sexa preciso.

Unha vez se faga click no botón de asinar de algunha das pestanas, mostrárase unha listaxe coas persoas que poden asinar de cada equipo ou do equipo arbitral como podemos ver na Figura 7.13.

Para realizar a sinatura, a persoa debe dispoñer de conta creada na base de datos da federación na que debeu de indicar previamente código PIN que lle permitirá asinar a acta.

No caso de xogadores creados manualmente dende a propia aplicación móvil, poderase asinar a acta sen dispoñer de código PIN, deixando o oco baleiro.

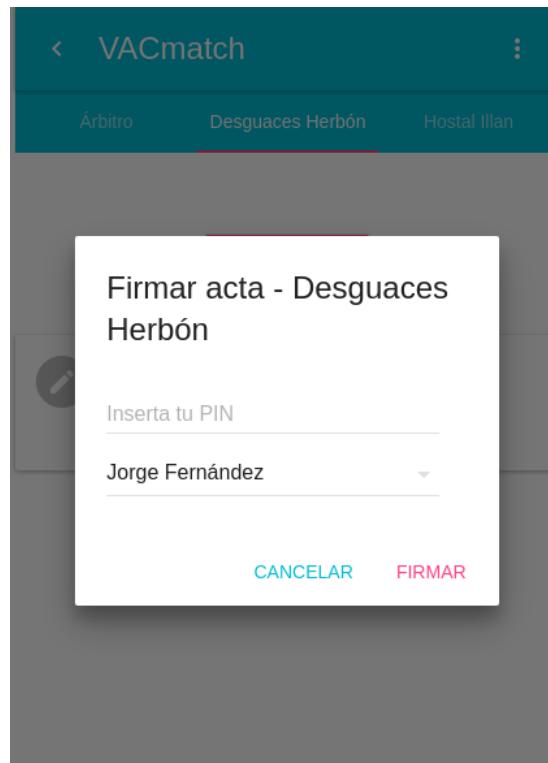

Figura 7.13: Sinatura de un acta.

7.4.6. Modificación de estilos

A xestión de estilos na aplicación varía de xeito considerable fronte ás aplicacións web habituais polo que é importante facer unha pequena reseña.

Certa parte da comunidade de React defende que o estilo das aplicacións web, que tradicionalmente se xestionava a través de follas CSS, debe mudar e pasar a realizarse directamente en Javascript.

Os estilos son inxectados directamente no compoñente de xeito “inline” a través do atributo “style” de HTML⁷, coa idea de acabar con diversos errores de deseño en CSS, algúns dos cales se comentan a continuación.

O feito de que os estilos sexan código global accesible dende calquera parte das aplicacións tradicionais, fai que esta sexa pouco consistente ante os cambios, unha pequena modificación pode cambiar gran parte da aplicación e pode ser difícil de atopar dito cambio cando os proxectos adquiren un certo tamaño polo que a xestión de xeito máis localizado a través de variables Javascript, facilitaría este mantemento.

A eliminación de código morto tamén é outra das vantaxes de utilizar Javascript para este

⁷A diferencia da maneira tradicional na que os estilos se componen en clases CSS a través do atributo “class” e pódense anidar unhas con outras de forma declarativa

propósito xa que, agora os estilos serán variables locales que os “minifiers”⁸ de Javascript eliminarán automáticamente.

Por último tamén aporta unha total flexibilidade, dando incluso a posibilidade de tratar os estilos como parte do estado da aplicación e convertilos de este xeito, en totalmente dinámicos.

7.5. Multideporte

Un dos obxectivos iniciais era conseguir que a aplicación poidera adaptarse de xeito moi sinxelo a novos deportes, inicialmente comezaríase co fútbol pero todo o deseño debía estar orientado cara esta finalidade.

7.5.1. Deporte

Para iso creouse unha `Sportstore` que contén a información do deporte que a aplicación está xestionando actualmente, e que pode ser actualizado e cambiado por outro, de xeito moi sinxelo.

Dende múltiples compoñentes como por exemplo o `PersonList`, pódese obter o deporte actual que está almacenado na Store e as múltiples propiedades que o definen, como se pode ver na Figura 7.14.

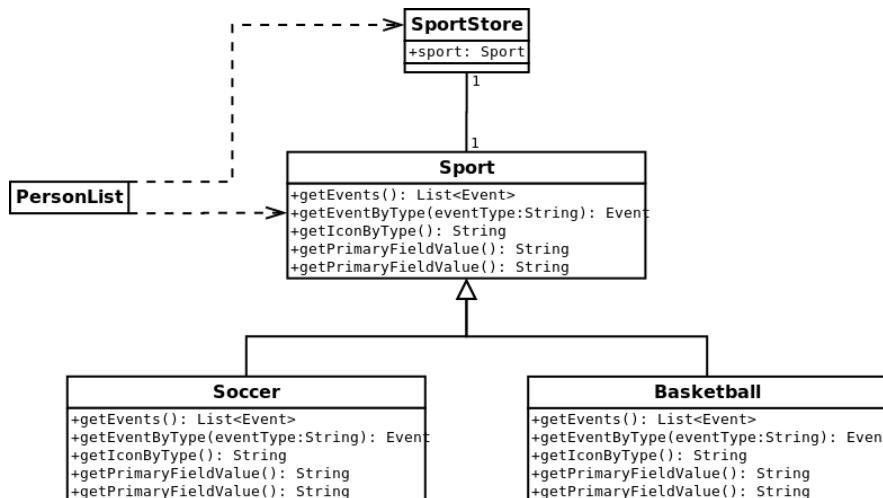

Figura 7.14: Patrón estratexia para o deporte.

Cada deporte debe extender a unha clase xenérica `Sport` nun patrón Strategy [GHJV94] que se pode observar na Figura 7.14 e que define unha serie de métodos que tódolos deportes deben implementar, métodos que indican cómo se realizan certas accións sobre os datos en cada deporte.

A continuación móstranse os parámetros que ten un `Sport` actualmente:

⁸Programas que eliminan código e caracteres inecesarios como os espacios ou tabulacións

Eventos A lista de eventos que se poden realizar en ese deporte.

Evento por tipo Permite recuperar un obxecto Evento a partir da clave do seu tipo.

Icono por tipo Devolve o ícono que identifica un Evento de un tipo para renderizalo en algúnha parte da aplicación como a lista de eventos.

Campo primario É unha función que calcula o resultado para almacenar no campo primario da acta en función da lista de eventos para ese encontro e de cada deporte. En fútbol devolve únicamente a suma de eventos de tipo gol.

Campo secundario Similar ao campo anterior pero para introducir información no campo secundario da acta, no caso do fútbol, o campo secundario almacena as faltas do encontro e esta función devolve a suma de faltas que hay no partido.

Esta implementación fai que sexa tremadamente sinxelo engadir un novo deporte, básicamente debería crear unha nova clase que extendese os métodos correspondentes coa funcionalidade concreta de ese deporte.

7.5.2. Roles de usuarios

Actualmente a aplicación únicamente pode ser accedida por árbitros, usuarios con un rol concreto, pero resulta trivial engadir novos roles, como por exemplo o de administrador de unha federación, para que este poida crear tamén encontros dende a aplicación móvil.

7.5.3. Eventos

Do mesmo xeito, cada deporte ten os seus propios eventos polo que se definiu unha forma de engadir eventos novos de xeito sinxelo, co fin de que a incorporación de un novo deporte resultase o máis trivial posible.

Actualmente podemos dividir os eventos en dous tipos:

De control Son eventos xenéricos de xestión como cambiar de parte, ou comenzar un encontro, que non é habitual que vaian a cambiar xa que son compartidos pola inmensa maioría de deportes.

De deporte Son eventos concretos de cada deporte como engadir un gol ou unha tarxeta, a súa vez divídense en:

Evento É un tipo de evento de deporte que únicamente permite ser engadido ou eliminado, non dispón de un comportamento especial.

Evento con causa Este tipo de evento, engade tamén unha causa pola que se produciu, útil para indicar por exemplo a motivación que levou a un árbitro a expulsar a un xogador con unha tarxeta vermella.

Evento de puntuación Tipo de evento que permite actualizar os campos de resultados, primario e secundario de forma automática ao ser engadido.

Na Figura 7.15 podemos ver a relación existente entre a `EventStore` que contén o estado dos eventos e os componentes da vista que os renderizan.

Temos dous componentes de React para renderizar os eventos dentro da vista que lista tódolos eventos que suceden durante o partido, os componentes `SportEvent` e `Event`.

Por outra banda temos tamén dous componentes de React que definen a vista que se ten que mostrar cando se deseñe engadir un evento de este tipo dende a aplicación, son `Event` e `EventWithCause` que ademais mostrará unha lista de causas que poden ser engadidas ao evento.

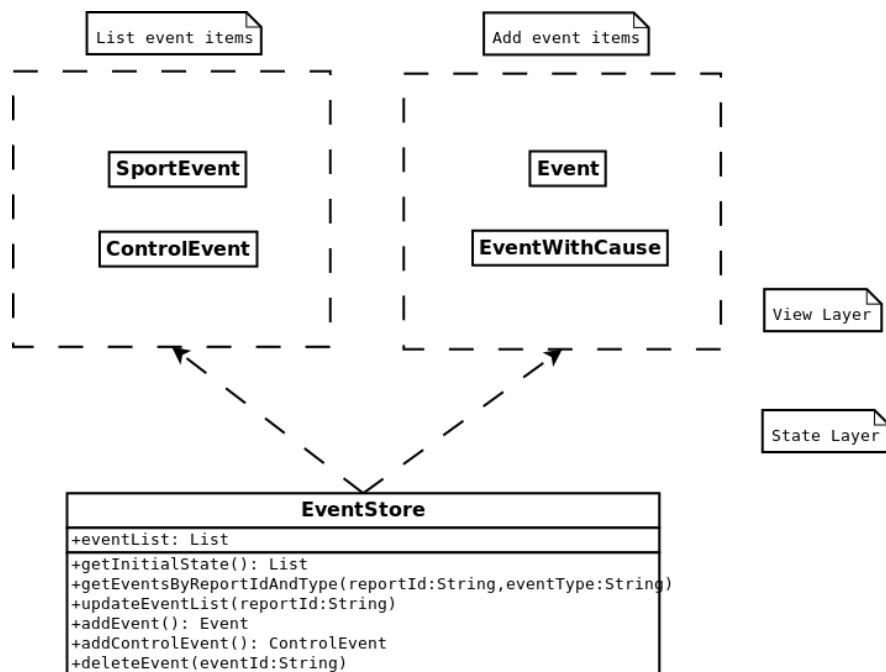

Figura 7.15: Diagrama parcial da vista dos eventos.

En definitiva, para crear un novo evento débese definir unha clase Javascript coas propiedades do mesmo e que implemente ao `SportEvent` como se pode ver na Figura 7.16 a través dos exemplos de `GoalEvent` ou `FoulEvent`.

Tamén é preciso engadir unha clase de React que defina as vistas que se mostrarán ao intentar engadir e listar un evento durante o encontro ou utilizar as xa definidas previamente que se poden ver na Figura 7.15.

Por último, como podemos observar de novo na Figura 7.16, débese engadir o evento creado anteriormente, dentro da lista de eventos que ten ese deporte, e que se atopan na clase que implementa dito deporte concreto.

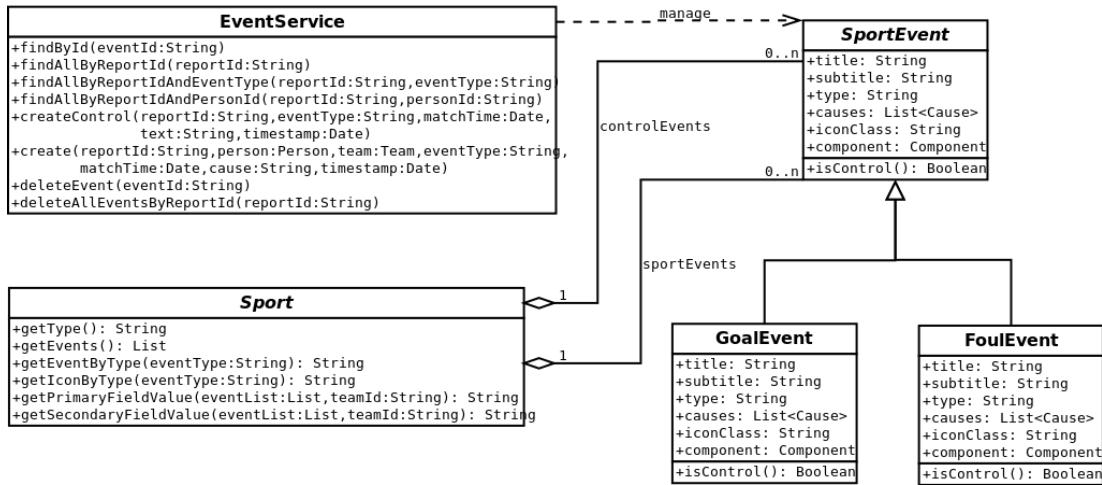

Figura 7.16: Diagrama de clases para a xestión de eventos.

7.6. Deseño da DB

VACmatch Mobile pensóuse inicialmente para ser integrado co sistema de xestión de competicións que estamos a desenvolver con VACmatch Web e que dispón dunha API de comunicacións que se atopa montada sobre unha base de datos relacional.

É por iso que o modelo de datos inicial estaba plantexado para unha base de datos relacional e tivo que ser adaptado para utilizar unha non relacional orientada a documentos como é PouchDB.

Prácticamente todas as entidades foron desnormalizadas para incluir información necesaria e en algúin caso comprimíronse dúas entidades en unha soa como por exemplo en **Call**⁹ e **Member**¹⁰ que foron unidas dentro de **Person** como se pode ver na Figura 7.17

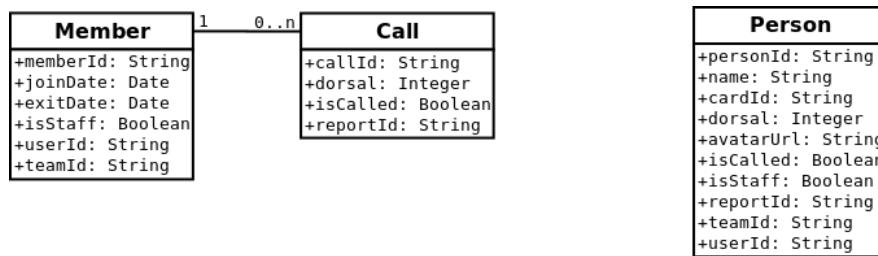

Figura 7.17: Esquema base de datos de Person.

⁹Convocatoria de un xogador para un partido en concreto

¹⁰Membro de un equipo

7.7. I18n

Para a xestión da internacionalización da aplicación utilizouse a librería React Intl que provee dunha serie de compoñentes de React e unha API sinxela para formatear datas, números e strings, incluindo pluralización e xestión de traducións.

Esta librería dá a posibilidade de engadir un contexto aos textos que se internacionalizan, o cal facilita a labor do tradutor que se encargue de engadir ou modificar un idioma, proporcionándolle unha información extra sobre o texto que debe traducir.

Únicamente é preciso definir os compoñentes cos seus correspondentes atributos como se mostra no Fragmento de código 7.6 e a propia ferramenta xenera ficheiros *.json* seguindo o esquema de carpetas e ficheiros da aplicación con toda a información recopilada.

Listing 7.6: Exemplo de internacionalización na label de un botón.

```
<RaisedButton label={  
    <FormattedMessage  
        id='report.show.events'  
        description='Events button'  
        defaultMessage='Events' />  
} secondary={true} style={style.button}/>
```

Do mesmo xeito, a librería permite facer internacionalización de xeito programático sen utilizar compoñentes de React, a través de unha serie de funcións de Javascript.

Por último, é preciso realizar as traduccions aos diferentes idiomas, cada unha en un ficheiro de Javascript diferente, seguindo un formateado de pares cadea/valor.

7.8. Inxección de dependencias

Durante o realización do proxecto xurdíu problema entre os servizos xa que moitos precisan dos outros para realizar comprobacóns de forma circular.

A existencia de estas dependencias circulares leva a que sexa imposible de determinar a relación entre eles polo que é preciso deseñar un pequeno sistema de inxección de dependencias que permite solventar esta problemática.

A solución escollida finalmente consiste en crear unha factoría seguindo o patrón Singleton [GHJV94] que se encarga de crear un obxecto para cada servizo e a continuación inxéctanse uns dentro dos outros.

Cada vez que se chama a factoría para recuperar un servizo, esta devolve o servizo coas súas dependencias inxectadas no seu interior polo que resolvemos o problema de xeito sinxelo.

Na Figura 7.7 pódese ver parcialmente o código que implementa a factoría que se encarga de crear os servizos e devolverlos cando é preciso.

Listing 7.7: Fragmento da ServiceFactory.

```
let ServiceFactory = {
    isInitialized: false,
    _servicesList: new Map(),

    constructor () {
        this._personService = new PersonService()
        this._reportService = new ReportService()
        this._refereeService = new RefereeService()
        // Without dependencies
        this._teamService = new TeamService()
        // Inject dependencies
        this._eventService.ReportService = this._reportService
        this._eventService.PersonService = this._personService
        this._eventService.TeamService = this._teamService
        ...
        // Add services to the exposed list
        this._servicesList.set('ReportService', this._reportService)
        this._servicesList.set('PersonService', this._personService)
        this._servicesList.set('TeamService', this._teamService)
        this.isInitialized = true
    },

    getService (type) {
        if (!this.isInitialized) {
            this.constructor()
        }
        let service = this._servicesList.get(type)
        if (!service) {
            console.log('Error getting ', type, ' service')
        }
        return service
    }
}
```

Cómpre tamén comentar as dificultades que implica a inxección de dependencias ao realizar testing unitario xa que non se poden aproveitar as funcionalidades que aporta Jest, o framework de testing, que habitualmente permite automatizar a creación de mocks e, en este caso, obríganos a crear manualmente os mocks dos servizos e inxectalos dentro da clase a testear.

7.9. Testing e Integración continua

O testing é unha parte fundamental nun proxecto e concretamente nun proxecto de software libre no que a comunidade pode colaborar e onde poden participar persoas sen un coñecemento moi profundo da aplicación, polo que se fai totalmente imprescindible garantizar que calquera cambio non rompa a integridade da mesma.

7.9.1. TDD e BDD

Neste proxecto seguironse diversas prácticas de Test Driven Development (TDD) [Mar08] e Behaviour Driven Development (BDD) [WH12] comezando por unha definición das diversas tarefas do proxecto como tests de aceptación das funcionalidades e rematando pola realización de tests unitarios.

7.9.1.0.1. Tests de aceptación Estos tests son destinados a determinar se foron cumplidos os requisitos dunha certa funcionalidade, sempre centrándose na parte funcional e alonxándose dos detalles de implementación.

Para isto utilízanse unha linguaxe simple de dominio co fin de definir os requisitos funcionais, en este proxecto baseámonos no seguinte:

Como afectado ou realizador da funcionalidade.

Quero ... acción a realizar.

Cando ... momento ou caso no que debe realizarse.

Un exemplo de test de aceptación:

Como árbitro quero que o resultado se actualice automáticamente ao engadir un novo gol.

7.9.1.0.2. Tests unitarios Estos tests céntranse en comprobar o funcionamiento de xeito illado dos diversos sistemas e facendo fincapé en que cada proba sexa un caso totalmente independente do resto.

En este proxecto crearonse tests unitarios centrados nos servizos da aplicación, que son os elementos más importantes da mesma xa que son os que definen a lóxica de negocio.

Para a realización de este tipo de tests é fundamental a utilización de mocks, obxectos que imitan o comportamento de obxectos reais de xeito controlado e que permiten simular o comportamento dos obxectos dependentes.

Isto é fundamental para asegurar o illamento da funcionalidade e eliminar a dependencia de outros elementos a hora de realizar as probas unitarias.

7.9.2. Jest

É unha librería para realización de testing automático en aplicacóns ReactJS que facilita automatizar a creación de mocks ou executar os tests con unha implementación falsa do DOM¹¹.

No Fragmento de código 7.13 pódese observar un test de exemplo do módulo de eventos e os diversos compoñentes que o forman.

¹¹Modelo en Obxectos para a Representación de Documentos

Inicialmente defínese dentro da sección `describe` unha "historia de usuario" que contén a información xeral sobre o caso de uso, dentro da cal pódense realizar diversos tests, no exemplo que vemos, o caso de uso é "Crear un evento deportivo".

Listing 7.8: Definición de unha historia de usuario en Jest.

```
describe('create Sport Event', function () {  
  ...  
})
```

Dentro do caso de uso vemos un bloque `beforeEach` que permite inicializar variables para cada novo test que se realice, eliminando de este xeito a dependencia entre os tests que as utilizan.

Dentro do bloque `describe` defínense os diversos tests desta historia de usuario, concretamente dentro dos bloques `it`.

Listing 7.9: Definición de un test en Jest.

```
it('Create a new Sport Event with valid parameters', function () {  
  ...  
})
```

Como comentábamos anteriormente, ao realizar tests unitarios é habitual a utilización de obxectos mock que imitan a funcionalidade de outros. En Jest todos os obxectos son mocks e non é preciso definilos todos así. Cambiando un pouco a forma de traballar habitualmente, aquí débese definir ao comezo do ficheiro aqueles que non van a ser mockeados a través da sentencia definida no Fragmento de Código 7.10.

Listing 7.10: Sentencia para indicar que non se creen un mock.

```
jest.dontMock('../src/app/models/report/status/StartedStatus')
```

Tamén é habitual querer darlle un comportamento por defecto aos mocks que se utilizan, por exemplo no Fragmento de Código 7.11 estamos facendo que cando se chame a función `findById` do obxecto `reportService` co un só parámetro, o obxecto devolverá un callback cos parámetros indicados, neste caso unha Acta por defecto (`defaultReport`) e un valor nulo como segundo parámetro.

Listing 7.11: Sentencia para asignar comportamento a un mock.

```
spyOn(reportService, 'findById').andCallFake(function (anyReportId, callback) {  
  callback(defaultReport, null)  
})
```

Unha vez definido o comportamento que queremos que teñan os mocks, debemos chamar ao método real do obxecto que estamos testeando e así teremos totalmente illado o comportamento de dito método.

Finalmente utilizamos a cláusula `expect` para indicar resultados esperados, no caso de exemplo que mostramos a continuación, estamos a indicar que a chamada ao método `findById` de

`reportService` foi realizada. Tamén é posible indicar valores que debe devolver, negacións ou outras validacións incluso más complexas.

Listing 7.12: Sentencia para comprobar a execución de un test.

```
expect(reportService.findById).toHaveBeenCalled()
```

A continuación mostramos o caso de test anterior completo a modo de exemplo.

Listing 7.13: Exemplo de test no módulo de eventos utilizando Jest.

```
describe('create Sport Event', function () {
  beforeEach(function () {
    defaultPerson = new Person(null, '', '', '', '', false, false, '', '', '')
    defaultTeam = new Team(null, 'Team name')
    defaultReport = new Report(null, '', '', ReportStatus.READY,
      defaultTeam, defaultTeam, [])
    defaultEvent = new EventElements.Event('event', '1', defaultPerson,
      defaultTeam, 'goal', 1, 'cause', 1)
    reportService = new ReportService(jasmine.createSpy('PersonService'),
      jasmine.createSpy('TeamService'), jasmine.createSpy('EventService'),
      jasmine.createSpy('SignService'))
    personService = new PersonService(jasmine.createSpy('ReportService'),
      jasmine.createSpy('TeamService'), jasmine.createSpy('AuthService'))
    teamService = new TeamService()
    eventService = new EventService(reportService, personService,
      teamService)
  })

  it('Create a new Sport Event with valid parameters', function () {
    spyOn(reportService, 'findById').andCallFake(function(anyReportId,callback) {
      callback(defaultReport, null)
    })

    spyOn(personService, 'findByPersonIdReportIdAndTeamId').andCallFake(function
      (anyPersonId, anyReportId, anyTeamId, callback) {
      callback(defaultPerson, null)
    })

    spyOn(teamService, 'findById').andCallFake(function (anyTeamId, callback) {
      callback(defaultTeam, null)
    })

    spyOn(EventDao, 'create').andCallFake(function (reportId, person, team,
      eventType, matchTime, cause, timestamp, callback) {
      callback(defaultEvent, null)
    })

    eventService.create(defaultEvent.reportId, defaultEvent.person,
      defaultEvent.team, defaultEvent.type, defaultEvent.matchTime,
      defaultEvent.text, defaultEvent.timestamp,
      (event, err) => {
        expect(event).toEqual(defaultEvent)
        expect(event).not.toBe(null)
      })
  })
})
```

```
    expect(err).toBe(null)
  })

expect(reportService.findById).toHaveBeenCalled()
expect(personService.findByIdReportIdAndTeamId).toHaveBeenCalled()
expect(teamService.findById).toHaveBeenCalled()
expect(EventDao.create).toHaveBeenCalled()
}))})
```

7.9.3. Travis CI

A medida que a aplicación foi medrando, xurdíu a necesidade de simplificar traballos como a búsqueda de errores ou o mantemento da aplicación, buscando garantir que se mantén a integridade da mesma en todo momento e non se introducen errores polo que se decidíu engadir tests unitarios na aplicación.

Da mesma maneira lanzouse unha primeira versión estable do proxecto polo que tamén se decidiu engadir un sistema de integración continua ao mesmo co fin de garantizar que a aplicación xerada na rama de producción é funcional, compila en todo momento e pasa tódolos tests.

Para isto utilizouse Travis CI como sistema integración para o que se engadíu un ficheiro *.travis.yml* no que se lle indican diversos parámetros de configuración, como as versións de Javascript coas que debe poñer a proba o funcionamento do programa, os scripts a executar para instalar dependencias e para executar o programa, as ramas de desenvolvemento sobre as que debe actuar, no noso caso `master` e `development` ou as notificacións que debe enviar ao finalizar un traballo, por exemplo a través de correo electrónico ou utilizando un servizo de mensaxería instantánea como Slack.

Nesta integración xurdíu un problema derivado do sistema de construcción utilizado no proxecto, Gulp, que nos axuda a automatizar tarefas como a compilación, a execución dos tests ou o deploy da aplicación, e derivado tamén do framework de tests, Jest.

Cando este último se executaba a través de Gulp, non devolvía os errores ao resolver os tests como resultado dunha función, se non que o facía a través de un callback. É por iso polo que foi preciso engadir na tarefa "test" definida en Gulp, o control de este caso para evitar falsos positivos na execución dos tests unitarios dende Travis.

Capítulo 8

Conclusíons e traballo futuro

Índice xeral

8.1. Recoñecementos	76
8.1.1. Finalista no Certamen de Proyectos Libres da UGR	76
8.1.2. Premio Universitario de Software Libre	77
8.2. Traballo futuro	77
8.2.1. Melloras de desenvolvemento	77
8.2.2. Creación de comunidade	78
8.3. Conclusíons	78

NESTE capítulo contaremos as conclusíons obtidas da realización do proxecto, os recoñe-
mentos obtidos polo mesmo e as liñas de traballo futuro que temos plantexadas.

8.1. Recoñecementos

Durante a realización do proxecto tamén se participóu en varios certames e concursos, non só coa idea de obter recoñecementos se non tamén co obxectivo de difundir o proxecto e buscar colaboradores para a comunidade de software libre que estamos a crear.

8.1.1. Finalista no Certamen de Proyectos Libres da UGR

O día 6 de Xuño celebróuse na Facultade de Informática da Universidade de Granada (UGR) a final do “Certamen de Proyectos Libres” que organiza a Oficina de Software Libre de dita universidade dende xa fai varios anos.

VACmatch Mobile convertíuse en un dos 7 finalistas e foi invitado a participar presentando o proxecto ante un xurado composto por diversos profesionais do sector, presentación que se realizou en video ao non poder asistir ao evento personalmente.

8.1.2. Premio Universitario de Software Libre

Participouse no Concurso Universitario de Software Libre, un certame no que competiron ata 75 persoas con máis de 40 proxectos de software libre de todo España e no que VACmatch Mobile foi premiado.

Durante o mes de Maio celebróuse na Facultade de Informática da Universidade de Sevilla a fase final nacional na que fomos invitados xunto cos outros tres finalistas, a participar e expoñer o noso proxecto ante diversos profesionais e empresas do sector.

Finalmente recibimos o premio ao Mellor Proxecto para Dispositivos Móbiles con unha remuneración de 300 € en metálico e por suposto todos os gastos do desplazamento e estancia durante a fase final foron cubertos pola organización do concurso.

8.2. Traballo futuro

Como calquera aplicación actual, este proxecto non é un proxecto totalmente concluído xa que certos requisitos iniciais non foron aínda implementados e múltiples deportes poden ser engadidos.

Tamén gracias a utilización de metodoloxías áxiles de desenvolvemento, ao longo do proxecto surdiron novas propostas, das cales algunas non foron aínda implementadas e forman parte de liñas de traballo futuro.

8.2.1. Melloras de desenvolvemento

8.2.1.0.1. Creación de unha versión de demostración Sería interesante engadir unha funcionalidade para realizar entregas continuas que permita automatizar a posta en produción dunha versión do programa como demostración para posibles federacións interesadas en coñecer o funcionamento da aplicación.

8.2.1.0.2. Resolución de conflictos Actualmente cando un elemento se modifica ao mesmo tempo en dous lugares a vez (un acta na federación e no campo, por exemplo), os conflictos non son resoltos se non que se almacenan ambas versións para escoller cal sería a correcta, polo que sería interesante proveer aos usuarios de unha interfaz para resolver ditos conflictos de xeito sinxelo.

8.2.1.0.3. Integración con VACmatch Web O punto forte da aplicación sería poder integrar o sistema de xestión de competicións de VACmatch coa aplicación móvil co fin de simplificar aínda en maior medida o traballo do árbitro e do xestor da federación deportiva.

8.2.1.0.4. Módulo para a xestión multifederación Outra funcionalidade interesante sería a de engadir a posibilidade de realizar a autenticación dos árbitros contra diversos hosts

de federacións, pensando na opción de que cada federación poida ter unha instancia propia da base de datos.

8.2.1.0.5. Módulo de notificacións Sería interesante que o árbitro recibise notificacións sobre cando a aplicación sincroniza novas actas de encontros, co fin de facilitarlle coñecer o lugar, data e hora a onde se debe desplazar para árbitrar e incluso engadir un sistema de recordatorios dos encontros que ten asignados.

8.2.2. Creación de comunidade

Nun proxecto de software libre é fundamental dispor dunha comunidade de desenvolvedores que axuden a mantelo vivo polo que tamén queremos mencionar diversas liñas de traballo a seguir en este punto.

8.2.2.0.1. Hackathons de desenvolvemento. Organizaranse diversos hackathons de desenvolvemento de 1 ou 2 días de duración nos que presentar o proxecto e tratar de buscar desenvolvedores para impulsar unha pequena funcionalidade ou un pequeno prototipo ao redor de VACmatch co fin de introducilos no proxecto.

8.2.2.0.2. Proxectos de Fin de Grao ou Master. Traballarase con profesores e asociacións para promover proxectos de fin de grao e master baseados en VACmatch, en lugar de crear pequenas aplicacións a medida para unha asociación ou federación, traballar sobre un proxecto grande e múltideporte.

8.2.2.0.3. GPUL Summer of Code. A asociación GPUL está desenvolvendo un programa de apoio a proxectos de software libre para que estudiantes universitarios colaboren en ditos proxectos durante un verán polo que trataremos de propor VACmatch como un dos proxectos no que estos estudiantes poidan colaborar.

8.3. Conclusións

O software libre é fundamental na sociedade actual, a inmensa maioría dos avances tecnolóxicos baseanse en solucións libres e cada vez son más os que as desenvolven.

No campo da tecnoloxía aplicada ao deporte, pouco a pouco comézanse a ver as primeiras solucións para informatizar a xestión pero, concretamente o software libre, atópase aínda con un longo camiño por recorrer e con este proxecto conseguimos sentar unhas bases para isto, creando a primeira aplicación libre para xestionar actas electrónicas de encontros deportivos.

VACmatch Mobile permite que os árbitros das competicións deportivas poidan xestionar as actas directamente no seu teléfono móvil e estas sincronizar en tempo real coa páxina web da

federación, mantendo os resultados actualizados en todo momento e permitindo incluso cubrir as actas cando non dispoñen de conexión a internet.

A aplicación é multiplataforma e foi testeada por usuarios reais polo que está validada por profesionais para ser utilizada nun contexto real, así mesmo atópase escrita pensando na extensibilidade, facilitando que os desenvolvedores interesados polo proxecto, poidan ampliala de xeito sinxelo e engadir novas funcionalidades, sobre todo, deportes.

Apéndices

Apéndice A

Compilación e execución da aplicación.

VACmatch Mobile é Software Libre e o seu código fonte atópase publicado no seguinte repositorio de código en GitHub github.com/vacmatch/vacmatch-mobile.

Para poder executar a aplicación é preciso dispor das seguintes ferramentas:

- Git
- Gulp
- NodeJS
- NPM
- CouchDB

A.1. Configuración e execución web.

O primeiro paso é abrir o ficheiro de configuración da aplicación situado en `src/app/api/config.json` e nel atoparemos a configuración das bases de datos remotas para os entornos de desenvolvemento e producción.

É preciso dispor dunha base de datos CouchDB funcionando ben en local ou ben en remoto e no ficheiro de configuración indicado anteriormente podemos introducir os datos de conexión e os nomes das coleccións que se van a utilizar para a autenticación e para o resto da aplicación.

Modificando a variable `_env` podemos cambiar de entorno e a través de `_type` podemos seleccionar se a compilación se vai a realizar para unha aplicación web ou móvil.

Unha vez arrancada a aplicación, únicamente é preciso abrir un navegador web e acceder a `localhost:8080/#/login`.

Listing A.1: Configuración e execución web

```
// Instalar dependencias
> npm install
// Compilación
> gulp build
// Arrancar servidor
> gulp run
```

A.2. Configuración para móvil.

Unha vez configurado proxecto, o comando `gulp deploy` constrúe e copia a aplicación dentro da carpeta de Apache Cordova.

Alí débese engadir a plataforma que se deseñe utilizar, constuir a aplicación para dita plataforma e arrancala de xeito sinxelo.

Listing A.2: Configuración e execución móvil

```
// Instalar dependencias
> npm install

// Compilación
> gulp deploy

// Entrar na carpeta de cordova, engadir plataforma android e construir a
// aplicación
> cd cordova-app

> cordova platform add android

> cordova build android

// Arrancar en móvil
> cordova run android

// Arrancar nun emulador
> cordova emulate android
```

Apéndice B

Glosario de acrónimos

API *Application Programming Interface.*

REST *Representational State Transfer.*

TDD *Test Driven Development.*

BDD *Behaviour Driven Development.*

DOM *Document Object Model.*

HTML *HyperText Markup Language.*

CSS3 *Cascading Style Sheets*

Apéndice C

Glosario de términos

VACmatch VACmatch é unha plataforma de xestión de competicións deportivas que permite realizar todo tipo de trámites coas federacións deportivas de forma electrónica e reduce enormemente o traballo que estas deben realizar no seu día a día.

VACmatch Mobile é unha aplicación que permite que os árbitros deportivos poidan xestionar as actas dos seus encontros de forma electrónica.

Actas É o lugar onde se almacena a información sobre un encontro deportivo, inclue os equipos, os lugares onde se xogou e o resto de estadísticas de cada xogador durante o partido.

Fichas Unha ficha é un documento con fotografía incluída que identifica a un xogador que compite nunha competición e que debe levar a tódolos encontros para poder disputar os partidos.

Xestor da competición Persoa encargada da xestión do calendario, da recepción das actas dos encontros, da súa revisión, da súa publicación e, en xeral, da xestión dunha competición.

Árbitro Persoa que se encarga de velar polo cumplimento do regulamento dun deporte durante un encontro e así mesmo debe tomar nota na acta, das estadísticas e dos diversos eventos que ocurren nun encontro.

API Interfaz de programación de aplicacións que abstrae unha serie de funcións para a súa utilización dende outro software.

Rest É un tipo de arquitectura de desenvolvemento web que se basea no protocolo HTTP coa idea de utilizar os diversos verbos que define o protocolo para interactuar cos recursos de unha API.

Lean Startup Metodoloxía de desenvolvemento de negocio centrada no cliente e na aprendizaxe validada.

eXtreme Programming Metodoloxía de desenvolvemento de software que se centra na necesidade de adaptarse aos cambios no avance do proxecto co fin de dar un punto de vista máis realista que intentar definir todos os requisitos ao comezo do proxecto.

Scrum Metodoloxía de desenvolvemento de software ágil centrada en mellorar a xestión dun proxecto a través dunha serie de prácticas de revisión e xestión por iteracións de desenvolvemento chamadas sprints.

Sprint Iteración de desenvolvemento dentro das metodoloxías áxiles que habitualmente ten unha duración de entre 1 e 3 semanas.

Release Versión entregable do produto.

Pull Request Petición de integración de unha rama de Git dentro de outra. É a forma habitual de colaborar en proxectos que se atopan en GitHub.

Startup É un tipo de empresa en construcción, habitualmente con produto propio, moi ágil e que busca operar con uns costos mínimos e obter unhas ganancias de medren exponencialmente.

Javascript Linguaxe de programación interpretada, moi habitual para desenvolver aplicacóns web no lado do cliente, aínda que últimamente está a ganar protagonismo no servidor.

SQLite Sistema de xestión de bases de datos relacional, moi lixeiro e utilizado habitualmente en aplicacóns móbiles nativas.

Bibliografía

- [Bod16] Adam Boduch. *Flux Architecture*. Packt Publishing, May 2016.
- [DGG12] Rafael de las Heras del Dedo, Carmen Lasá Gómez, and Alonso [et al] Álvarez García. *Métodos Ágiles y Scrum*. Anaya Multimedia-Anaya Interactiva, Madrid, January 2012.
- [GHJV94] Erich Gamma, Richard Helm, Ralph Johnson, and John Vlissides. *Design patterns: elements of reusable object-oriented software*. Addison Wesley, Reading, Mass, 01 edition edition, October 1994.
- [Mar08] Robert C. Martin. *Clean Code: A Handbook of Agile Software Craftsmanship*. Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ, 1 edition edition, August 2008.
- [Pan16] Mahesh Panhale. *Beginning Hybrid Mobile Application Development*. Apress, 1st ed. 2016 edition edition, May 2016.
- [Rie11] Eric Ries. *The Lean Startup: How Constant Innovation Creates Radically Successful Businesses*. Portfolio Penguin, London; New York, October 2011.
- [SG15] Andrew Stellman and Jennifer Greene. *Learning Agile: [understanding Scrum, XP, Lean, and Kanban]*. O'Reilly, Beijing, 1st ed edition, 2015. OCLC: 897773274.
- [Tiw11] Shashank Tiwari. *Professional NoSQL*. Wrox, Indianapolis, IN, 1 edition edition, September 2011.
- [WH12] Matt Wynne and Aslak Hellesoy. *The Cucumber Book: Behaviour-Driven Development for Testers and Developers*. Pragmatic Bookshelf, Dallas, Tex, 1 edition edition, February 2012.

GNU Free Documentation License

Version 1.3, 3 November 2008

Copyright © 2000, 2001, 2002, 2007, 2008 Free Software Foundation, Inc.

<<http://fsf.org/>>

Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of this license document, but changing it is not allowed.

Preamble

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document “free” in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially. Secondarily, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others.

This License is a kind of “copyleft”, which means that derivative works of the document must themselves be free in the same sense. It complements the GNU General Public License, which is a copyleft license designed for free software.

We have designed this License in order to use it for manuals for free software, because free software needs free documentation: a free program should come with manuals providing the same freedoms that the software does. But this License is not limited to software manuals; it can be used for any textual work, regardless of subject matter or whether it is published as a printed book. We recommend this License principally for works whose purpose is instruction or reference.

1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS

This License applies to any manual or other work, in any medium, that contains a notice placed by the copyright holder saying it can be distributed under the terms of this License. Such a notice grants a world-wide, royalty-free license, unlimited in duration, to use that work under the conditions stated herein. The “**Document**”, below, refers to any such manual or

work. Any member of the public is a licensee, and is addressed as “**you**”. You accept the license if you copy, modify or distribute the work in a way requiring permission under copyright law.

A “**Modified Version**” of the Document means any work containing the Document or a portion of it, either copied verbatim, or with modifications and/or translated into another language.

A “**Secondary Section**” is a named appendix or a front-matter section of the Document that deals exclusively with the relationship of the publishers or authors of the Document to the Document’s overall subject (or to related matters) and contains nothing that could fall directly within that overall subject. (Thus, if the Document is in part a textbook of mathematics, a Secondary Section may not explain any mathematics.) The relationship could be a matter of historical connection with the subject or with related matters, or of legal, commercial, philosophical, ethical or political position regarding them.

The “**Invariant Sections**” are certain Secondary Sections whose titles are designated, as being those of Invariant Sections, in the notice that says that the Document is released under this License. If a section does not fit the above definition of Secondary then it is not allowed to be designated as Invariant. The Document may contain zero Invariant Sections. If the Document does not identify any Invariant Sections then there are none.

The “**Cover Texts**” are certain short passages of text that are listed, as Front-Cover Texts or Back-Cover Texts, in the notice that says that the Document is released under this License. A Front-Cover Text may be at most 5 words, and a Back-Cover Text may be at most 25 words.

A “**Transparent**” copy of the Document means a machine-readable copy, represented in a format whose specification is available to the general public, that is suitable for revising the document straightforwardly with generic text editors or (for images composed of pixels) generic paint programs or (for drawings) some widely available drawing editor, and that is suitable for input to text formatters or for automatic translation to a variety of formats suitable for input to text formatters. A copy made in an otherwise Transparent file format whose markup, or absence of markup, has been arranged to thwart or discourage subsequent modification by readers is not Transparent. An image format is not Transparent if used for any substantial amount of text. A copy that is not “Transparent” is called “**Opaque**”.

Examples of suitable formats for Transparent copies include plain ASCII without markup, Texinfo input format, LaTeX input format, SGML or XML using a publicly available DTD, and standard-conforming simple HTML, PostScript or PDF designed for human modification. Examples of transparent image formats include PNG, XCF and JPG. Opaque formats include proprietary formats that can be read and edited only by proprietary word processors, SGML or XML for which the DTD and/or processing tools are not generally available, and the machine-generated HTML, PostScript or PDF produced by some word processors for output purposes only.

The “**Title Page**” means, for a printed book, the title page itself, plus such following pages as are needed to hold, legibly, the material this License requires to appear in the title page. For works in formats which do not have any title page as such, “Title Page” means the text near

the most prominent appearance of the work's title, preceding the beginning of the body of the text.

The “**publisher**” means any person or entity that distributes copies of the Document to the public.

A section “**Entitled XYZ**” means a named subunit of the Document whose title either is precisely XYZ or contains XYZ in parentheses following text that translates XYZ in another language. (Here XYZ stands for a specific section name mentioned below, such as “**Acknowledgements**”, “**Dedications**”, “**Endorsements**”, or “**History**”.) To “**Preserve the Title**” of such a section when you modify the Document means that it remains a section “Entitled XYZ” according to this definition.

The Document may include Warranty Disclaimers next to the notice which states that this License applies to the Document. These Warranty Disclaimers are considered to be included by reference in this License, but only as regards disclaiming warranties: any other implication that these Warranty Disclaimers may have is void and has no effect on the meaning of this License.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or non-commercially, provided that this License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License. You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies. If you distribute a large enough number of copies you must also follow the conditions in section 3.

You may also lend copies, under the same conditions stated above, and you may publicly display copies.

3. COPYING IN QUANTITY

If you publish printed copies (or copies in media that commonly have printed covers) of the Document, numbering more than 100, and the Document's license notice requires Cover Texts, you must enclose the copies in covers that carry, clearly and legibly, all these Cover Texts: Front-Cover Texts on the front cover, and Back-Cover Texts on the back cover. Both covers must also clearly and legibly identify you as the publisher of these copies. The front cover must present the full title with all words of the title equally prominent and visible. You may add other material on the covers in addition. Copying with changes limited to the covers, as long as they preserve the title of the Document and satisfy these conditions, can be treated as verbatim copying in other respects.

If the required texts for either cover are too voluminous to fit legibly, you should put the first ones listed (as many as fit reasonably) on the actual cover, and continue the rest onto adjacent pages.

If you publish or distribute Opaque copies of the Document numbering more than 100, you must either include a machine-readable Transparent copy along with each Opaque copy, or state in or with each Opaque copy a computer-network location from which the general network-using public has access to download using public-standard network protocols a complete Transparent copy of the Document, free of added material. If you use the latter option, you must take reasonably prudent steps, when you begin distribution of Opaque copies in quantity, to ensure that this Transparent copy will remain thus accessible at the stated location until at least one year after the last time you distribute an Opaque copy (directly or through your agents or retailers) of that edition to the public.

It is requested, but not required, that you contact the authors of the Document well before redistributing any large number of copies, to give them a chance to provide you with an updated version of the Document.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it. In addition, you must do these things in the Modified Version:

- A. Use in the Title Page (and on the covers, if any) a title distinct from that of the Document, and from those of previous versions (which should, if there were any, be listed in the History section of the Document). You may use the same title as a previous version if the original publisher of that version gives permission.
 - B. List on the Title Page, as authors, one or more persons or entities responsible for authorship of the modifications in the Modified Version, together with at least five of the principal authors of the Document (all of its principal authors, if it has fewer than five), unless they release you from this requirement.
 - C. State on the Title page the name of the publisher of the Modified Version, as the publisher.
 - D. Preserve all the copyright notices of the Document.
 - E. Add an appropriate copyright notice for your modifications adjacent to the other copyright notices.
 - F. Include, immediately after the copyright notices, a license notice giving the public permission to use the Modified Version under the terms of this License, in the form shown in the Addendum below.
 - G. Preserve in that license notice the full lists of Invariant Sections and required Cover Texts given in the Document's license notice.
 - H. Include an unaltered copy of this License.
-

- I. Preserve the section Entitled “History”, Preserve its Title, and add to it an item stating at least the title, year, new authors, and publisher of the Modified Version as given on the Title Page. If there is no section Entitled “History” in the Document, create one stating the title, year, authors, and publisher of the Document as given on its Title Page, then add an item describing the Modified Version as stated in the previous sentence.
- J. Preserve the network location, if any, given in the Document for public access to a Transparent copy of the Document, and likewise the network locations given in the Document for previous versions it was based on. These may be placed in the “History” section. You may omit a network location for a work that was published at least four years before the Document itself, or if the original publisher of the version it refers to gives permission.
- K. For any section Entitled “Acknowledgements” or “Dedications”, Preserve the Title of the section, and preserve in the section all the substance and tone of each of the contributor acknowledgements and/or dedications given therein.
- L. Preserve all the Invariant Sections of the Document, unaltered in their text and in their titles. Section numbers or the equivalent are not considered part of the section titles.
- M. Delete any section Entitled “Endorsements”. Such a section may not be included in the Modified Version.
- N. Do not retitle any existing section to be Entitled “Endorsements” or to conflict in title with any Invariant Section.
- O. Preserve any Warranty Disclaimers.

If the Modified Version includes new front-matter sections or appendices that qualify as Secondary Sections and contain no material copied from the Document, you may at your option designate some or all of these sections as invariant. To do this, add their titles to the list of Invariant Sections in the Modified Version’s license notice. These titles must be distinct from any other section titles.

You may add a section Entitled “Endorsements”, provided it contains nothing but endorsements of your Modified Version by various parties—for example, statements of peer review or that the text has been approved by an organization as the authoritative definition of a standard.

You may add a passage of up to five words as a Front-Cover Text, and a passage of up to 25 words as a Back-Cover Text, to the end of the list of Cover Texts in the Modified Version. Only one passage of Front-Cover Text and one of Back-Cover Text may be added by (or through arrangements made by) any one entity. If the Document already includes a cover text for the same cover, previously added by you or by arrangement made by the same entity you are acting on behalf of, you may not add another; but you may replace the old one, on explicit permission from the previous publisher that added the old one.

The author(s) and publisher(s) of the Document do not by this License give permission to use their names for publicity for or to assert or imply endorsement of any Modified Version.

5. COMBINING DOCUMENTS

You may combine the Document with other documents released under this License, under the terms defined in section 4 above for modified versions, provided that you include in the combination all of the Invariant Sections of all of the original documents, unmodified, and list them all as Invariant Sections of your combined work in its license notice, and that you preserve all their Warranty Disclaimers.

The combined work need only contain one copy of this License, and multiple identical Invariant Sections may be replaced with a single copy. If there are multiple Invariant Sections with the same name but different contents, make the title of each such section unique by adding at the end of it, in parentheses, the name of the original author or publisher of that section if known, or else a unique number. Make the same adjustment to the section titles in the list of Invariant Sections in the license notice of the combined work.

In the combination, you must combine any sections Entitled “History” in the various original documents, forming one section Entitled “History”; likewise combine any sections Entitled “Acknowledgements”, and any sections Entitled “Dedications”. You must delete all sections Entitled “Endorsements”.

6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS

You may make a collection consisting of the Document and other documents released under this License, and replace the individual copies of this License in the various documents with a single copy that is included in the collection, provided that you follow the rules of this License for verbatim copying of each of the documents in all other respects.

You may extract a single document from such a collection, and distribute it individually under this License, provided you insert a copy of this License into the extracted document, and follow this License in all other respects regarding verbatim copying of that document.

7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS

A compilation of the Document or its derivatives with other separate and independent documents or works, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an “aggregate” if the copyright resulting from the compilation is not used to limit the legal rights of the compilation’s users beyond what the individual works permit. When the Document is included in an aggregate, this License does not apply to the other works in the aggregate which are not themselves derivative works of the Document.

If the Cover Text requirement of section 3 is applicable to these copies of the Document, then if the Document is less than one half of the entire aggregate, the Document’s Cover Texts may be placed on covers that bracket the Document within the aggregate, or the electronic equivalent of covers if the Document is in electronic form. Otherwise they must appear on printed covers that bracket the whole aggregate.

8. TRANSLATION

Translation is considered a kind of modification, so you may distribute translations of the Document under the terms of section 4. Replacing Invariant Sections with translations requires special permission from their copyright holders, but you may include translations of some or all Invariant Sections in addition to the original versions of these Invariant Sections. You may include a translation of this License, and all the license notices in the Document, and any Warranty Disclaimers, provided that you also include the original English version of this License and the original versions of those notices and disclaimers. In case of a disagreement between the translation and the original version of this License or a notice or disclaimer, the original version will prevail.

If a section in the Document is Entitled “Acknowledgements”, “Dedications”, or “History”, the requirement (section 4) to Preserve its Title (section 1) will typically require changing the actual title.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Document except as expressly provided under this License. Any attempt otherwise to copy, modify, sublicense, or distribute it is void, and will automatically terminate your rights under this License.

However, if you cease all violation of this License, then your license from a particular copyright holder is reinstated (a) provisionally, unless and until the copyright holder explicitly and finally terminates your license, and (b) permanently, if the copyright holder fails to notify you of the violation by some reasonable means prior to 60 days after the cessation.

Moreover, your license from a particular copyright holder is reinstated permanently if the copyright holder notifies you of the violation by some reasonable means, this is the first time you have received notice of violation of this License (for any work) from that copyright holder, and you cure the violation prior to 30 days after your receipt of the notice.

Termination of your rights under this section does not terminate the licenses of parties who have received copies or rights from you under this License. If your rights have been terminated and not permanently reinstated, receipt of a copy of some or all of the same material does not give you any rights to use it.

10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE

The Free Software Foundation may publish new, revised versions of the GNU Free Documentation License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns. See <http://www.gnu.org/copyleft/>.

Each version of the License is given a distinguishing version number. If the Document specifies that a particular numbered version of this License “or any later version” applies to it, you have

the option of following the terms and conditions either of that specified version or of any later version that has been published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document specifies that a proxy can decide which future versions of this License can be used, that proxy's public statement of acceptance of a version permanently authorizes you to choose that version for the Document.

11. RELICENSING

“Massive Multiauthor Collaboration Site” (or “MMC Site”) means any World Wide Web server that publishes copyrightable works and also provides prominent facilities for anybody to edit those works. A public wiki that anybody can edit is an example of such a server. A “Massive Multiauthor Collaboration” (or “MMC”) contained in the site means any set of copyrightable works thus published on the MMC site.

“CC-BY-SA” means the Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 license published by Creative Commons Corporation, a not-for-profit corporation with a principal place of business in San Francisco, California, as well as future copyleft versions of that license published by that same organization.

“Incorporate” means to publish or republish a Document, in whole or in part, as part of another Document.

An MMC is “eligible for relicensing” if it is licensed under this License, and if all works that were first published under this License somewhere other than this MMC, and subsequently incorporated in whole or in part into the MMC, (1) had no cover texts or invariant sections, and (2) were thus incorporated prior to November 1, 2008.

The operator of an MMC Site may republish an MMC contained in the site under CC-BY-SA on the same site at any time before August 1, 2009, provided the MMC is eligible for relicensing.

ADDENDUM: How to use this License for your documents

To use this License in a document you have written, include a copy of the License in the document and put the following copyright and license notices just after the title page:

Copyright © YEAR YOUR NAME. Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.3 or any later version published by the Free Software Foundation; with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts. A copy of the license is included in the section entitled “GNU Free Documentation License”.

If you have Invariant Sections, Front-Cover Texts and Back-Cover Texts, replace the “with ... Texts.” line with this:

with the Invariant Sections being LIST THEIR TITLES, with the Front-Cover Texts being LIST, and with the Back-Cover Texts being LIST.

If you have Invariant Sections without Cover Texts, or some other combination of the three, merge those two alternatives to suit the situation.

If your document contains nontrivial examples of program code, we recommend releasing these examples in parallel under your choice of free software license, such as the GNU General Public License, to permit their use in free software.